

De Opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht & de Positionering van Onderwijskundigen op de Arbeidsmarkt

In hoeverre sluit het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht aan bij waar en in welke functies haar alumni werkzaam zijn op de arbeidsmarkt?

- Masterthesis 2010/2011 -

Auteur: M.P.A. van Kasteren

Studentnummer: 3444651

Master Onderwijskundig Ontwerp & Advisering

Universiteit Utrecht

Opdrachtgever: H. Jongen, MSc., Universiteit Utrecht.

Begeleider en eerste beoordelaar: H. Jongen, MSc.

Tweede beoordelaar: Dr. G. Erkens

Juni 2011

Voorwoord

Deze masterthesis richt zich op de jonge en mijns inziens onmisbare wetenschap die leerprocessen helpt te ondersteunen, organiseren en ontwikkelen: *Onderwijskunde*. Om het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in de toekomst te kunnen blijven waarborgen, heb ik onderzoek gedaan naar waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn en in welke mate het profiel van de opleiding hierbij aansluit.

Bij de totstandkoming van het eindresultaat zijn een aantal mensen betrokken geweest die ik via deze weg graag wil bedanken. Allereerst betreft dit de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, vanwege de hoge respons van zowel kwantitatieve als kwalitatieve aard. Daarnaast wil ik mijn begeleider vanuit de universiteit, Havva Jongen bedanken voor haar coaching, expertise en constructieve feedback. Ik wil Wim Metsemakers en Vincent Pothuizen bedanken voor het vele klankborden, waardoor ik als persoon en als professional ben gegroeid. Degene met wie ik reeds vanaf mijn vooropleiding HBO Personeel & Arbeid samenwerk is Laura van Heesch. Haar wil ik in het bijzonder bedanken, mede vanwege de waardevolle feedbackmomenten. Tot slot wil ik Stefan, mijn familie en vrienden bedanken voor de liefde, het geduld en het vertrouwen in mij gedurende de opleiding en gedurende het schrijven van deze masterthesis.

Marloes van Kasteren

Juni 2011

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding.....	4
<i>Aanleiding</i>	<i>4</i>
<i>Probleem- en doelstelling.....</i>	<i>5</i>
<i>Theoretisch kader.....</i>	<i>6</i>
De geschiedenis van de wetenschap Onderwijskunde.	6
De wetenschap Onderwijskunde anno nu.....	7
De beroepsperspectieven van een afgestudeerd onderwijskundige.....	8
De academische opleidingen Onderwijskunde in Nederland.	10
De geschiedenis van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.....	12
Het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht 2010/2011.....	13
<i>Afbakening relevante begrippen.....</i>	<i>15</i>
<i>Onderzoeksvraag en deelvragen</i>	<i>16</i>
<i>Hypothesen.....</i>	<i>17</i>
Methode van onderzoek.....	18
<i>Onderzoeksgroep.....</i>	<i>18</i>
<i>Onderzoeksinstrumentatie.....</i>	<i>18</i>
Digitale enquête.....	19
Digitaal gestandaardiseerd interview.	20
<i>Onderzoeksprocedure.....</i>	<i>20</i>
<i>Data-analyse</i>	<i>21</i>
Resultaten.....	22
<i>Het profiel van een student Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.....</i>	<i>22</i>
<i>Het werkveld van alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.....</i>	<i>23</i>
Competentiegebieden.	23
Sector.....	25
Functies.	27
Functieniveau	28
Zoektocht functie onderwijskundige.	29
Startsalaris.	29
<i>Discrepanties tussen profiel en werkveld.....</i>	<i>30</i>
Competentiegebieden.	30
Verdeling onderwijs/bedrijfsleven.	31
De acht competenties uit de OER.....	32
Vakspecifieke bekwaamheden.	33
Naamsrepresentativiteit Onderwijskunde.....	35

Conclusie	36
<i>Verdeling competentiegebieden.....</i>	37
<i>Inhoud competentiegebieden.....</i>	37
<i>Verdeling sectoren.....</i>	38
<i>Verdeling functies.....</i>	38
<i>Functieniveau</i>	39
<i>Verhouding onderwijs/bedrijfsleven.....</i>	39
<i>De acht competenties uit de OER.....</i>	39
<i>Vakspecifieke bekwaamheden</i>	40
<i>Zoektocht onderwijskundige functie</i>	41
<i>Startsalaris</i>	41
<i>Naamrepresentativiteit</i>	42
Discussie	42
<i>Onderzoeksgroep.....</i>	42
<i>Onderzoeksinstrumentatie</i>	43
<i>Onderzoeksresultaten</i>	44
<i>Opleidingsprofiel.....</i>	44
<i>Aanvullend vervolgonderzoek</i>	45
Gebruik van resultaten.....	45
Toetsing resultaten.	45
Toetsing concurrerend belang.	46
Aanbevelingen.....	46
<i>Verdeling competentiegebieden.....</i>	46
<i>Inhoud competentiegebieden.....</i>	47
<i>Verdeling sectoren.....</i>	48
<i>Verdeling functies.....</i>	48
<i>Verhouding onderwijs/bedrijfsleven.....</i>	48
<i>Vakspecifieke bekwaamheden</i>	48
<i>Naamrepresentativiteit</i>	49
Referenties.....	50
Bijlagen.....	53
<i>Bijlage I: Gedetailleerd overzicht van de doelstelling en eindtermen Onderwijskunde (OER).....</i>	54
<i>Bijlage II: Digitale enquête</i>	56
<i>Bijlage III: Digitaal gestandaardiseerd interview</i>	63

Samenvatting

Onderwijskunde is een wetenschap die alledaagse leerprocessen helpt te ondersteunen, organiseren en ontwikkelen om te komen tot verbetering en vernieuwing. Het is een relatief jonge wetenschap en staat bekend om haar interdisciplinaire karakter. Echter, de afname van het aantal bachelorstudenten en daarmee gepaard gaande afname van de financiering, leidt steeds vaker tot een discussie over het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Om ervoor te zorgen dat de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht haar bestaansrecht blijft behouden, is het van belang dat er inzicht verkregen wordt in waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn en in welke mate het profiel van de academische opleiding Onderwijskunde voldoet bij waar haar alumni werkzaam zijn. Derhalve zijn enquêtes en interviews afgenomen bij alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Uit de enquêtes blijkt dat alumni het meest werkzaam zijn als 'onderwijskundig adviseur', in het competentiegebied 'Professionalisering & Consultancy' en in de sectoren hoger beroepsonderwijs, extern bedrijfsopleidingenbureaus, onderwijskundig adviesbureaus, academisch onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs. Per studierichting en afstudeerjaar zijn verschillen gevonden in waar alumni uiteindelijk werkzaam zijn als onderwijskundige. Wat betreft de aansluiting tussen opleiding en werkveld worden praktijkvoorbeelden, e-learning en communicatieve vaardigheden als onderbelicht ervaren binnen de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Op basis van de resultaten zijn in dit rapport aanbevelingen opgenomen voor het managementteam van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Inleiding

Aanleiding

De instroom van bachelorstudenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht neemt af en ligt voor studiejaar 2010/2011 met een aantal van negentien studenten ver onder de rendabele norm. De instroom van studenten voor de pre-masteropleiding en academische masteropleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* (hierna te noemen: Onderwijskunde) van circa 100 studenten

zorgt ervoor dat de opleiding nog enigszins rendabel blijft (Erkens, 2010). Echter, als de subsidie voor een pre-master komt te vervallen door de huidige kabinetsplannen, dan zal naar verwachting ook het aantal pre-masterstudenten verder zakken (DUB, 2010). De afname van het aantal bachelorstudenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht en daarmee gepaard gaande afname van de financiering, leidt steeds vaker tot een discussie over het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde (Versloot, 2010; Erkens, 2010). Ook bij de andere Nederlandse universiteiten die de master- en/ of bacheloropleiding Onderwijskunde aanbieden is het bestaansrecht een issue, blijkt uit recent onderzoek van Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). Mogelijke oorzaak is dat de Onderwijskunde is een relatief jonge wetenschap is met een interdisciplinair karakter (Stokking, Erkens, Versloot, & Van Wessum, 2000; Versloot, 2010; Erkens, 2010). Toch staat dit haaks op de beroepsperspectieven van een afgestudeerd onderwijskundige. Zo blijkt uit onderzoek van de arbeidsmonitor dat alle afgestudeerd onderwijskundigen vrijwel binnen een jaar een baan heeft, aldus Erkens (DUB, 2010). Het wordt door Erkens noodzakelijk geacht dat er landelijk meer aandacht komt voor de wetenschap Onderwijskunde om het negatieve en/of onbekende imago van de opleiding om te zetten in erkenning en herkenning van de meerwaarde van de onderwijskundige (DUB, 2010).

Probleem- en doelstelling

Vooralsnog vindt er voor de opleidingen Onderwijskunde aan de verschillende universiteiten geen structureel onderzoek plaats naar de aansluiting van de doelstellingen op eisen van het beroepenveld, aldus de Visitatiecommissie Onderwijskunde (QANU, 2006). Echter, om ervoor te zorgen dat de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht haar bestaansrecht blijft behouden, is het van belang dat er inzicht verkregen wordt in waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn en in welke mate het profiel van de academische opleiding Onderwijskunde hierbij aansluit. Het is van belang dat onderzocht wordt waar er binnen de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht kansen liggen om discrepanties met het werkveld te verkleinen.

Er wordt met het onderzoek gestreefd naar een betere aansluiting tussen opleiding en arbeidsmarkt, zodat studiekeziers eerder de keuze maken voor de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Het gewenste effect van het onderzoek is een beter bestaansrecht van de

opleiding met positieve gevolgen als; hogere instroom van bachelorstudenten Onderwijskunde met daarmee gepaard gaande hogere financiering vanuit de overheid en een betere naamsbekendheid van de Onderwijskundeopleiding aan de Universiteit Utrecht. Het onderzoek heeft zowel een maatschappelijk als concurrerend belang. De directe doelgroep van het onderzoek betreft het managementteam van de opleiding, waarvoor aanbevelingen zijn geschreven naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek. Het onderzoek draagt bij aan de beeldvorming over de opleiding voor toekomstige Onderwijskundestudenten. Om deze reden betreft de indirecte doelgroep van het onderzoek de studiekeizers die geïnteresseerd zijn in de opleiding Onderwijskunde en met name aan de Universiteit Utrecht.

Theoretisch kader

De geschiedenis van de wetenschap Onderwijskunde.

Onderwijsontwikkelingen uit de laatste decennia hebben geleid tot discussies en onderzoeken binnen het onderwijskundige wetenschapsveld, die tevens het curriculum en dus het profiel van de academische opleiding Onderwijskunde blijven vormgeven (Vermunt, 2006). De inhoud van de wetenschap Onderwijskunde is gestoeld op leren en onderwijs, wat ver teruggaat in de geschiedenis (Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen, 2011). Wat er geleerd wordt en op welke manier, is onderhevig aan voortdurende veranderingen binnen de samenleving en binnen de kennis over leren (SOR, 1991).

Na de Tweede Wereldoorlog vormde de wetenschap Onderwijskunde zich vooral vanuit de Pedagogiek, met bekende onderzoekers als Langeveld, Bijl, Perquin en Strasser (Kanselaar, & Andriessen, 2000; Lagerweij, & Vos, 1987). Er vond in die periode een verschuiving plaats van een theoretisch georiënteerde naar een meer empirisch georiënteerde onderwijskunde (Lagerweij, & Vos, 1987). Door bezuinigingen tijdens de regeerperiode van Den Uyl (1973-1977), werd er gesneden in de begroting voor onderwijs. Als gevolg ontstond in 1983 het Samenwerkingsverband Onderwijskundigen Randstad (SOR). De Universiteit van Amsterdam, Rijksuniversiteit Utrecht en de Vrije Universiteit gingen onder de naam SOR de krachten bundelen ten behoeve van het voortbestaan van de Onderwijskunde (Stokking et al., 2000; Versloot, 2010). Door de opkomende samenwerking

tussen SOR en onderwijskundige instellingen kon de identiteit van de Onderwijskunde na deze periode beter vormgegeven worden. Een interdisciplinaire Onderwijskunde ontstond (Lagerweij, & Vos, 1987; Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen, 2011).

De wetenschap Onderwijskunde anno nu.

Onderwijskunde is een wetenschap die de alledaagse leerprocessen helpt te ondersteunen, organiseren en ontwikkelen en wat zich richt op verbetering en vernieuwing (Lagerweij, & Vos, 1987). Onderwijskunde vormt een onderdeel van het aanbod onderwijswetenschappen in Nederland (Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen, 2011). "*Onderwijswetenschappen* is de verzamelnaam voor de wetenschappelijke disciplines die zich met onderwijs als object van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek bezighouden. Het zijn de disciplines waarin zaken als begrip, kennis en leren worden bestudeerd, welke methoden daarbij het beste aansluiten, hoe onderwijs en opleiding georganiseerd zijn, welke de vereiste kwaliteiten van docenten zijn, en op welke manier beleid kan worden gevoerd ter verbetering van de resultaten daarvan" (Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen, 2011).

De wetenschap Onderwijskunde is hedendaags niet alleen gericht op verklaringsgerichte theorieën, maar focust zich tevens op relevantie en mate van gebruik (Dodde, 2000). Een onderwijskundige kan bij vernieuwingen draagvlak vergroten aan de hand van drie verschillende invalshoeken; de technische, politieke en culturele invalshoek (Stokking et al., 2000). Vanuit de technische invalshoek kan de onderwijskundige inzicht bieden in de haalbaarheid van onderwijskundig onderzoek op empirische basis. Vanuit de politieke invalshoek kan de onderwijskundige resultaten en analyses leveren die gekoppeld kunnen worden aan beleidsstukken. De culturele invalshoek is gericht op iedereen die van de nieuwe kennis en inzichten gebruik wil maken. Hier ligt volgens Versloot (2010) de kracht van onderwijskundigen, daar de interdisciplinaire blik en mate van flexibiliteit de onderwijskundigen karakteriseert.

Doordat Onderwijskunde een relatief jonge wetenschap is, blijkt het aandragen van een eigen identiteit een lastige klus te zijn (Verloop, & Lowyck, 2003; Lagerweij, & Vos, 1987; Erkens, 2010; Versloot, 2010). Daarbij komt dat het beeld dat de omgeving heeft van de onderwijskundige vaak

beperkt en niet altijd positief is (Lagerweij, & Vos, 1987; Stokking et al., 2000; Diggel, & Geurts, 2011; Erkens, 2010; Versloot, 2010). De organisatorische chaos, vergroting van de planningslast en het uitblijven van direct zichtbare resultaten bij een onderwijsvernieuwing zorgen ervoor dat de meerwaarde onderwijskundigen niet wordt erkend door docenten (Stokking et al., 2000; Diggel, & Geurts, 2011). Deze bevindingen benadrukken de meerwaarde van het onderzoek. Op basis van de resultaten van het onderzoek kan een gemeenschappelijk beeld over het werkveld van een onderwijskundige naar buiten gebracht worden.

De beroepsperspectieven van een afgestudeerd onderwijskundige.

Er vindt voor de opleidingen Onderwijskunde aan de verschillende universiteiten nog geen structureel onderzoek plaats naar de aansluiting van de doelstellingen op eisen van het beroepenveld, aldus de Visitatiecommissie Onderwijskunde (QANU, 2006). Wel kan een universiteit uit afstudeeronderzoek en –stages afleiden waar afgestudeerden werkzaam zijn, met daarbij de kanttekening dat dit niet formeel wordt vastgelegd (Erkens, 2010; QANU, 2006).

Tot op heden is enkel informatie over het werkveld van een onderwijskundige bekend vanuit de website onderwijskundigen.nl (2011). Volgens onderwijskundigen.nl (2011) zijn de meeste onderwijskundigen werkzaam in de functies zoals weergegeven in Figuur 1. Het is niet bekend hoe deze functies zich tot elkaar verhouden. De uitkomsten van het onderzoek zullen hier meer inzicht in verschaffen.

Figuur 1. Mogelijke functies als onderwijskundige volgens de website onderwijskundigen.nl (2011).

Stichting SURF heeft in 2002 het project studiekeuze123.nl opgezet, wat inmiddels ondersteund wordt door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap. Ten behoeve van de website studiekeuze123.nl is in 2009 onderzoek gedaan naar de arbeidsmarkt van afgestudeerd onderwijskundigen. Om een normatief beeld te kunnen schetsen van de algemene gegevens van de onderwijskunde, is de opleiding vergeleken met de overige opleidingen binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht, zie Tabel 1.

Tabel 1

Algemene gegevens per masteropleiding in de Sociale Wetenschappen (bron: Studiekeuze123.nl, 2009)

	Onderwijs- kunde	Pedagogiek	Psychologie	Sociologie	Alg. sociale wetenschap	Culturele antropologie
Werkend (%)	98.0	92.1	87.2	87.9	90.9	81.0
Vaste baan (%)	42.6	47.0	24.8	39.3	27.6	15.4
Baan op niveau (%)	71.4	56.6	72.2	69.0	53.3	53.2
Zoektijd baan (mnd)	1.76	2.05	2.71	2.00	2.32	2.93
Bruto maandloon (€)	2738	2781	2667	2901	2573	2417

Ruim 98% van de afgestudeerd onderwijskundigen had in 2009 een baan (Studiekeuze123.nl, 2009). Er is niet af te lezen of dit percentage bestaat uit enkel onderwijskundige functies. Het gemiddelde bruto maandloon is €2738,-, waarbij aanvullende gegevens ontbreken als aantal arbeidsuren en aantal jaren werkervaring (Studiekeuze123.nl, 2009). Van de onderwijskundealumni heeft 71,4% een baan op academisch denkniveau (Studiekeuze123.nl, 2009). Dit percentage is in vergelijking met andere opleidingen in de Sociale Wetenschappen als hoog te typeren, zie Tabel 1. Van de opleidingen uit de Sociale Wetenschappen zijn alumni van de opleiding Onderwijskunde gemiddeld het minst lang op zoek naar een baan.

Op basis van deze gegevens kan gesteld worden dat het beroepsperspectief voor een onderwijskundige als goed te typeren is. Toch blijft een hoge instroom van bachelorstudenten

Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht uit. Dit onderzoek maakt inzichtelijk waar het beroepsperspectief van een onderwijskundige uit bestaat, verdeeld naar functie, sector en competentiegebied. Het curriculum van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht zal vervolgens beter toegespitst kunnen worden op dit werkveld van een afgestudeerd onderwijskundige.

De academische opleidingen Onderwijskunde in Nederland.

Omdat het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht ter discussie staat, is het voor het onderzoek relevant de gegevens van andere Nederlandse universiteiten met de opleiding Onderwijskunde te vergelijken. Aan de hand van deze aanvullende gegevens kan inzichtelijk gemaakt worden of het bestaansrecht van de Onderwijskundeopleiding(en) een maatschappelijke of universiteitsgebonden discussie betreft.

In Nederland zijn er in schooljaar 2010/2011 acht universiteiten die de masteropleiding Onderwijskunde aanbieden, aldus recentelijk onderzoek van Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). Naast het masterprogramma bieden drie universiteiten de opleiding Onderwijskunde als volledig bachelorprogramma aan, zie Tabel 2. De universiteiten van Nijmegen en Groningen hebben de bacheloropleiding Onderwijskunde geïntegreerd in de opleiding Pedagogische Wetenschappen, waarna afzonderlijk de master Onderwijskunde gevolgd kan worden.

Tabel 2

Aanbod opleiding Onderwijskunde per universiteit en totaal aantal instroomstudenten per jaar (bron: Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen, 2011; Studiekeuze123.nl, 2011)

	Bachelor	Academische master	Research master	Instroom per jaar
Universiteit Utrecht	X	X	X	77
Universiteit van Amsterdam	X	X	X	27
Universiteit Twente	X	X		14
Open Universiteit		X		onbekend
Universiteit Maastricht		X		9
Rijksuniversiteit Groningen		X		39
Radboud Universiteit Nijmegen		X		12
Universiteit Leiden		X	X	128

In Tabel 2 staat aan de rechterzijde een overzicht van de instroom eerstejaars per universiteit die de opleiding Onderwijskunde aanbiedt. Het aanbod van de opleiding Onderwijskunde bij de verschillende universiteiten zorgt voor een totale instroom van nieuwe studenten variërend tussen 200 en 300 aantal per jaar, aldus VSNU (2001-2010). Onder eerstejaars studenten wordt verstaan; studenten die in voorgaande studiejaar niet aan een Nederlandse universiteit stonden ingeschreven (Studiekeuze123.nl, 2011). Uit de tabel is af te lezen dat het aantal instroom eerstejaars voltijdstudenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht hoog is in vergelijking met andere universiteiten, met uitzondering van Universiteit Leiden. Het marktaandeel van de Universiteit Utrecht met aantal eerstejaars studenten Onderwijskunde betreft 24,9% van het totaal aantal eerstejaars studenten Onderwijskunde in Nederland. Daar waar de Universiteit Utrecht kampt met een tekort aan instromende bachelorstudenten, aldus Erkens (2010), blijkt uit Tabel 2 dat het aantal instromende studenten voor de Universiteit van Amsterdam en Universiteit Twente lager ligt dan dat van Universiteit Utrecht (Studiekeuze123.nl, 2011). Het bestaansrecht van de onderwijskunde vormt derhalve een maatschappelijke discussie. Dit onderzoek is relevant om in kaart te brengen waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn, waarna de Universiteiten in Amsterdam en Twente eveneens een vergelijking kunnen maken met hun aanbod.

Opgemerkt dient te worden dat er door Studiekeuze123.nl (2011) bij instroom eerstejaars geen onderscheid wordt gemaakt tussen bachelor-, pre-master- en masterstudenten, terwijl dit onderscheid juist de aanleiding en relevantie betreft van dit onderzoek, aldus Erkens (DUB, 2010). Dit onderscheid wordt wel gemaakt door Studiepunt Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht, zie Tabel 3.

Tabel 3. *Instroom opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht afgelopen drie jaar (bron: Studiepunt Sociale Wetenschappen, 2011)*

	2010			2009			2008		
	N	Voltijd	Deeltijd	N	Voltijd	Deeltijd	N	Voltijd	Deeltijd
Bachelor	19	17	2	35	29	6	35	29	6
Pre-master	102	58	44	122	80	42	86	47	39
Master	79	43	36	83	49	34	86	46	40

De instroom van de bacheloropleiding Onderwijskunde bestaat uit negentien studenten, voornamelijk voltijdstudenten (Studiepunt Sociale Wetenschappen, 2011). Zoals Erkens (2010) aangeeft vormt het aantal pre-master- en masterstudenten geen aanleiding tot discussie over het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, maar is het met name de afname van het aantal bachelorstudenten dat leidt tot onzekerheid over de toekomst van het vakgebied.

De vergelijking tussen de instroom van studenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht volgens Studiepunt Sociale Wetenschappen (2011) en Studiekeuze123.nl (2011) laat zien dat de aantallen niet overeenkomen (zie Tabel 2 en Tabel 3). De aanleiding hiervoor vormt de formulering van het begrip *eerstejaars*. Studiekeuze123.nl (2011) hanteert voor *eerstejaars*; studenten die in voorgaande studiejaren niet aan een Nederlandse universiteit stonden ingeschreven. Studiepunt Sociale Wetenschappen maakt hier geen onderscheid in.

De geschiedenis van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

In 1963 werd er voor het eerst binnen het Pedagogisch Instituut van de Rijksuniversiteit Utrecht een afdeling gevormd waarin men zich bezighield met schoolpedagogische vraagstukken (vanaf 1976 opererend onder de naam *Vakgroep Onderwijskunde Utrecht*). Het wetenschapstheoretische begrip *planwetenschap* werd ontwikkeld, waarin de sociale wetenschap de opdracht had plannen te ontwikkelen die direct bruikbaar zijn voor het veld (Stokking et al., 2000). Dit was een verandering op de traditionele opvatting waarbij de sociale wetenschap verklaringsgericht te werk ging. Het idee van de planwetenschap heeft het wetenschapstheoretische denken van de *Vakgroep Onderwijskunde Utrecht* beïnvloed, doordat er getracht werd de consequenties hiervan voor de onderwijskunde te doordenken (Franssen, & Lagerweij, 1983).

Sinds het ontstaan van de opleiding Onderwijskunde in 1983 (met 1986 als eerste jaar van afstuderende doctoraalstudenten) hebben er een tweetal wijzigingen in de uitstroomvarianten plaatsgevonden. Er werd gestart met een viertal uitstroomvarianten, af te lezen in Tabel 4.

Tabel 4

Uitstroomvarianten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht tussen 1983 en heden (bron: Studiegidsen Onderwijskunde 1983-2011)

1983 – 2000	2001 – 2005	2006 - heden
1. Onderwijsontwikkeling	1. Onderwijsontwikkeling & nieuwe media	1. Onderwijskundig ontwerp & advisering
2. Onderwijsadvieswerk	2. Organiseren van onderwijs, opleiding & ontwikkeling	
3. Leren met nieuwe media		
4. Opleidingskunde		

De grootste verandering die in de periode tussen 1983 en nu heeft plaatsgevonden voor de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, is volgens Erkens (2010) de komst van de bachelor-masterstructuur. Dit is volgens Erkens (2010) een aanleiding van het teruglopen van het aantal instromende studenten (zie Tabel 3). De komst van de bachelor-masterstructuur heeft ertoe geleid dat studenten sinds 2006 afstuderen in één richting: *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering*. Naast de academische master biedt de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht een tweejarige researchmasterprogramma aan genaamd ‘*Educational Sciences: learning in interaction*’, waarbij de student opgeleid wordt om wetenschappelijk onderwijskundig onderzoek uit te voeren.

De opleiding Onderwijskunde is sinds studiejaar 2001/2002 onderdeel van de Faculteit Sociale Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht. De faculteit Sociale Wetenschappen bestaat uit drie onderdelen: *I. Algemene Sociale Wetenschappen, Culturele Antropologie & Sociologie, II. Pedagogiek & Onderwijskunde* en *III. Psychologie* (QANU, 2006).

Het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht 2010/2011.

De huidige academische master Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, met haar eerste afstudeerders in 2006, leidt een student op met de brede kennis in de volgende drie competentiegebieden: *Educatief Design & Implementatie, Ontwikkeling & Assessment van Competenties* en *Professionalisering & Consultancy*. Het brede aanbod uit zich in de verscheidenheid in cursussen die gedurende de bachelorjaren en het masterjaar worden aangeboden. Het eerste bachelorjaar van de opleiding richt zich op het onderwijsleerproces en maakt de student kennis met de

belangrijkste leertheorieën. Het tweede bachelorjaar is met name gericht op de ontwikkel- en advieskant van de onderwijskundige. Het derde jaar berust op een onderzoeks- en profileringsruimte die passen bij de ambities van de student. In het masterjaar staan drie kerncursussen centraal. De student is verplicht de drie kerncursussen met ieders hun eigen specialisatie te volbrengen. De kerncursussen komen overeen met de drie competentiegebieden. Aan het eind van het masterjaar krijgt de student de mogelijkheid de proeve van bekwaamheid en het opdoen van werkervaring middels een stage te specificeren op één of twee van de competentiegebieden. Het programma van de academische master is weergegeven in Tabel 5.

Tabel 5

Programma academische masteropleiding Onderwijskunde Universiteit Utrecht (bron: OER, 2010/2011)

Onderwijsonderdelen	Studiepunten (stp)
Integratiecursus master Onderwijskundig Ontwerp en Advisering	3 stp
Kerncursus Educatief Design & Implementatie	5 stp
Kerncursus Ontwikkeling & Assessment van Competenties	5 stp
Kerncursus Professionalisering & Consultancy	5 stp
Keuze van twee verdiepingsthema's (2 x 3 stp) uit:	
<i>Assessment: ontwikkelen, valideren en gebruiken (3 stp)</i>	3 stp
<i>Innoveren van beroepsonderwijs (3 stp)</i>	3 stp
<i>Assessment van competenties van docenten (3 stp)</i>	3 stp
<i>Implementatie en evaluatie van leerarrangementen (3 stp)</i>	3 stp
<i>Management en HRD in het regulier onderwijs (3 stp)</i>	3 stp
<i>Leren door discussie en argumentatie (3 stp)</i>	3 stp
<i>Ontwerpbenaderingen en tools (3 stp)</i>	3 stp
<i>Ontwikkelen en implementeren van competentiegericht onderwijs en opleiden (3 stp)</i>	3 stp
<i>HRD en lerende organisaties (3 stp)</i>	3 stp
Stage Onderwijskundig Ontwerp & Advisering	18 stp
Masterthesis Onderwijskundig Ontwerp & Advisering	18 stp

De doelstelling van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, zoals beschreven in de OER (2010/2011) luidt: “*Gespecialiseerde kennis, vaardigheid en inzicht op het gebied van*

leermiddelen & media, competenties en professionalisering verwerven. De vakspecifieke bekwaamheden betreffen het ontwerpen van educatief materiaal en leerarrangementen, ontwikkeling en assessment van competenties en advisering met betrekking tot professionaliseringstrajecten; voor te bereiden op de wetenschappelijke beroepsuitoefening als onderwijskundig ontwerper, beoordelaar en adviseur in de sectoren bedrijfsopleidingen, beroepsonderwijs & volwasseneneducatie en regulier onderwijs.”Deze doelstelling is in de OER (2010-2011) vertaald in 29 eindtermen, verdeeld naar kennis en inzicht, toepassing van kennis en inzicht, en de competenties: oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden, zie bijlage I. Gezien de lage instroomcijfers, heerst de vraag of dat de brede kennis van zaken in de drie competentiegebieden van de opleiding en de doelstelling zoals beschreven in de OER (2010/2011) wel overeenkomen met waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn. Onderzoek zal dit uit moeten wijzen, zodat discrepanties verkleind kunnen worden.

Afbakening relevante begrippen

In dit onderzoek wordt gesproken over het profiel van de opleiding *Onderwijskunde* aan de Universiteit Utrecht. De onderzoeker doelt hier op het profiel van de academische bachelor- en masteropleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering*. De opzet van de researchmaster *Educational Sciences: Learning in interaction*, wordt buiten beschouwing gelaten.

Om onderzoek te kunnen doen naar het profiel van de opleiding *Onderwijskunde* aan de Universiteit Utrecht in relatie tot waar de afgestudeerd onderwijskundigen gaan werken, is het van belang om een kaderstellend beeld te hebben van wat er bedoeld wordt met het profiel van de opleiding. Het profiel betreft de doelstellingen en het curriculum van de opleiding zoals beide beschreven in de OER (2010/2011). Een curriculum bestaat uit inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische elementen die een geheel vormen binnen een opleiding, aldus de Katholieke Universiteit van Leuven (Dienst Universitair Onderwijs, 2000). De vormgeving van het curriculum van de opleiding *Onderwijskunde* aan de Universiteit Utrecht is mede afhankelijk van actuele vormen van leren en onderwijs. Het huidige profiel van de opleiding is beschreven in de paragraaf ‘*Het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht 2010/2011*’.

De alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht vormen de onderzoeksgroep. De alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht komen voort uit studiejaar 1983/1984 tot en met studiejaar 2010/2011. In 1986 was de eerste lichting onderwijskundigen die afgestudeerd zijn met het volgen van de doctoraalopleiding, vandaar dat verder in dit onderzoek wordt gesproken over alumni van studiejaar 1986 tot en met 2011. Met de term *alumni* wordt bedoeld de afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit die op doctoraal-/masterniveau zijn afgestudeerd. Onderzoeksresultaten van de alumni die enkel de propedeuse, bachelor of researchmaster hebben gevolgd, hebben een ongewenst effect op de validatie van de gegevens voortkomend uit de dataverzameling, zie Tabel 6.

Tabel 6

Afbakening relevante alumni ten behoeve van onderzoek, verdeeld naar studietraject

Relevant studietraject	Niet relevant studietraject
Propedeuse met doctoraal	Alleen propedeuse
Alleen doctoraal	Alleen bachelor
Bachelor met master	Bachelor met researchmaster
Pre-master met master	Alleen pre-master
Alleen master	Pre-master met researchmaster Alleen researchmaster

Onderzoeksvraag en deelvragen

Het bestaansrecht van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht staat ter discussie. Om hierop te kunnen anticiperen wordt er een grootschalig onderzoek gedaan naar de vraag; ‘Op welke manier kan de Onderwijskunde opleiding aan de Universiteit Utrecht zich beter positioneren en bijdragen aan de meerwaarde van de onderwijskundigen op de arbeidsmarkt?’ Als onderdeel van het grootschalig onderzoek, wordt in dit onderzoek expliciet ingegaan op de vraag: *In hoeverre sluit het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht aan bij waar en in welke functies haar alumni werkzaam zijn op de arbeidsmarkt?* De onderzoeksvraag is onderverdeeld in de volgende drie deelvragen:

1. *Hoe ziet het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht er nu uit en hoe heeft het zich ontwikkeld in de afgelopen jaren?*
2. *In welke functies, sectoren en competentiegebieden zijn alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam?*
3. *In welke mate heerst er een discrepantie tussen waar alumni werkzaam zijn in relatie tot het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht?*

Hypothesen

Naar soorten functies, verdeeld naar sectoren of competentiegebied van alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, is geen (structureel) onderzoek verricht (Studiekeuze123.nl, 2011; QANU, 2006). Het stellen van gevalideerde hypothesen op basis van literatuur en/of eerder onderzoek is hierdoor niet mogelijk. Op basis van de verhouding van de drie competentiegebieden zoals opgenomen in het curriculum van de opleiding (*Educatief Design & Implementatie, Ontwikkeling & Assessment van Competenties* en *Professionalisering & Consultancy*), wordt gesteld dat de verhouding van de competentiegebieden waar alumni werkzaam zijn evenredig (elk 33%) verdeeld is.

Uit de doelstelling van de opleiding Onderwijskunde lijkt dat de focus evenredig verdeeld is naar onderwijs (*beroepsonderwijs* en *regulier onderwijs*) en bedrijfsleven (*bedrijfsopleidingen, volwasseneneducatie*) (OER, 2010/2011). Omdat er nog geen onderzoek heeft plaatsgevonden over de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht en waar haar alumni werkzaam zijn, wordt aangenomen dat de arbeidsmarkt overeenkomt met de evenredige verdeling zoals beschreven in de OER (2010/2011). Stellen van gevalideerde hypothesen op basis van deze literatuur en/of eerder onderzoek is niet mogelijk, aangezien er niet eerder onderzoek heeft plaatsgevonden naar het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Derhalve wordt verwacht dat er geen discrepantie heerst tussen de opleiding Onderwijskunde en waar haar alumni werkzaam zijn.

Methode van onderzoek

Onderzoeksgroep

De populatie bestaat uit alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, van studiejaar 1986 tot en met 2011. De populatie betreft alle alumni Onderwijskunde van de Universiteit Utrecht die bekend zijn in de database, bijgehouden door het alumnibureau Universiteit Utrecht.

Om de onderzoeksgroep zo groot mogelijk te maken, zijn in de periode van juni 2010 tot en met februari 2011 verscheidene middelen ingezet om het onderzoek onder de aandacht te brengen bij de alumni. De 900 alumni hebben zich middels een door de onderzoeker verzonden mailing aan kunnen melden om benaderd te worden voor het onderzoek. Daarnaast is door het alumnibureau, docenten en door de studievereniging VOCUS promotie gedaan. Dit bestond uit oproepen via sociale media zoals LinkedIn, websites zoals onderwijskundigen.nl en informatieverstrekking bij alumnibijeenkomsten. Er is derhalve gebruik gemaakt van de gemakssteekproef zonder vastgesteld quotum. Het aantal deelnemers, dus de steekproef ten behoeve van het onderzoek, betrof uiteindelijk 363 alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Door de onderzoeker is een digitale enquête verzonden naar 363 alumni, om in kaart te brengen waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn. Ten behoeve van het in kaart brengen van wat alumni in de opleiding en de drie competentiegebieden hebben gemist, zijn vervolgens 24 alumni (afgestudeerd na de komst van de bachelor-masterstructuur) benaderd voor een verdiepend digitaal gestandaardiseerd interview.

Onderzoeksinstrumentatie

De onderzoeker heeft gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, een digitale enquête en daaropvolgend een digitaal gestandaardiseerd interview. Het literatuuronderzoek is gebruikt om het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in kaart te kunnen brengen. Dit literatuuronderzoek was met name berust op de uitgegeven studiegidsen van studiejaar 1983/1984 tot en met studiejaar 2010/2011, de OER (2010/2011), gegevens van studiekeuze123.nl (2009; 2011) en gegevens van Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). De OER (2010/2011) heeft voor de onderzoeker tevens de basis gevormd voor items in de enquête. Naast het

opdoen van kennis en inzicht en het toepassen van kennis en inzicht omtrent drie competentiegebieden, staan er in de OER (2010/2011) acht competenties als eindtermen geformuleerd. De onderzoeker heeft in de enquête bevraagd in welke mate de geformuleerde competenties relevant zijn in een functie als onderwijskundige.

Digitale enquête.

In de digitale enquête (Bijlage II) zijn items opgenomen om de generieke en specifieke kenmerken van de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in kaart te brengen. Dit betreft in volgorde zoals gepositioneerd in de enquête: geslacht, jaar van afstuderen, leeftijd op het moment van afstuderen, voltijd- of deeltijdtraject, gevolgd studietraject, uitstroomprofiel en ervaren verhouding onderwijs/bedrijfsleven in opleiding (Voorbeelditem: Wat was je leeftijd op het moment van afstuderen? *open vraag*). Daarnaast heeft de onderzoeker items in de enquête opgenomen die betrekking hebben op de eerste functie als afgestudeerd onderwijskundige en op de huidige functie als afgestudeerd onderwijskundige (Voorbeelditem: In welke sector was je in je eerste functie werkzaam? *gesloten vraag, 15 antwoordcategorieën*). Omdat in enkele gevallen de eerste functie en huidige functie overeenkomstig is, is deze optie als extra variabele opgenomen in de enquête.

Items die betrekking hebben op de onderwijskundige functies van alumni zijn: zoektocht naar een onderwijskundige functie uitgedrukt in maanden, bruto startsalaris, niveau van de functie, sector waarin de functie zich bevindt, competentiegebied waarin de functie zich bevindt en verhouding onderwijs/bedrijfsleven in functie. De antwoordcategorieën van de items die betrekking hebben op de functies van onderwijskundigen, zijn gebaseerd op data afkomstig van studiekeizer123.nl (2009), van de website onderwijskundigen.nl (2011) en van Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). Items als: de beschrijving van de functie, wat heeft de alumnus gemist in de opleiding Onderwijskunde en wat is een meer toepasselijke opleidingsnaam zijn als open vraag opgenomen in de enquête, omdat de vragen te breed waren om te categoriseren in antwoordschalen (Voorbeelditem: Heb je een suggestie voor een nieuwe, meer toepasselijke opleidingsnaam? *open vraag*).

Digitaal gestandaardiseerd interview.

Op basis van de resultaten uit de data-analyse van de digitale enquête heeft de onderzoeker interviewvragen opgesteld. Deze vragen hadden een verklarende, toetsende en verdiepende functie. De huidige opzet van de master met de drie competentiegebieden kent haar vorm vanaf 2006. Het interview bevatte enkel open vragen (zie bijlage III). De open vragen hadden betrekking op discrepanties tussen opleiding en werkveld, voortkomend uit de data-analyse van de digitale enquête (Voorbeelditem: Wat is volgens jou onderbelicht gebleven doch essentieel in de kerncursus Professionalisering & Consultancy? Licht je antwoord toe).

Onderzoeksprocedure

Er was geen bestaande dataverzamelmethode aanwezig om antwoord te kunnen geven op de gestelde onderzoeksvragen. Per deelvraag is gekeken naar het doel en de informatie die benodigd is om de deelvraag te kunnen beantwoorden. De onderzoeker heeft meerdere enquêtevragen per deelvraag opgesteld, omdat deze heterogeniteit bijdraagt aan de afname van de toevalsfactor en toename van de validiteit van het onderzoeksinstrument (Baarda, 2009). De enquête bevatte 22 vragen en bestond uit zowel open als gesloten vragen (Bijlage II).

De door de onderzoeker ontwikkelde enquête, gebaseerd op literatuuronderzoek, is digitaal gemaakt en middels begeleidend schrijven inclusief hyperlink naar de onderzoeksgroep verzonden. De enquête is op dinsdag 12 april 2011 verzonden naar 363 alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. De respons was op de sluitingsdatum maandag 25 april 2011 in totaal 219 enquêtes. Het wissen van onvolledige enquêtes heeft geleid tot een totaal van 194 bruikbare enquêtes, overeenkomstig met een respons van 53% (22% van de gehele populatie).

Aan de hand van de digitale enquête heeft de onderzoeker in kaart gebracht waar afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn en wat de belangrijkste kenmerken van de alumni zijn. De enquêteresultaten zijn verwerkt in het programma SPSS 16.0. De onderzoeker heeft de variabelen gecodeerd en missing values verwerkt, waarna per variabele een frequentieverdeling is uitgevoerd om te controleren of er codeerfouten zijn gemaakt.

De alumni konden in de digitale enquête zelf aangeven of ze een extra bijdrage wilden leveren aan het vervolgonderzoek. Op basis van deze gemaksteekproef is vervolgens een doelgerichte selectie verricht, zodat enkel alumni die de master hebben afgerond (afgestudeerd tussen 2006 en heden), middels een digitaal gestandaardiseerd interview aan hebben kunnen geven wat ze gemist hebben in de opleiding. De verspreiding van het digitaal gestandaardiseerd interviews heeft plaatsgevonden op vrijdag 13 mei 2011 en is verzonden naar 24 alumni. Op sluitingsdatum vrijdag 20 mei 2011 hebben veertien masteralumni (respons van 52%, 7% van de onderzoeksgroep) het digitaal gestandaardiseerd interview volledig ingevuld en geretourneerd.

Data-analyse

Middels frequentieverdelingen heeft de onderzoeker de generieke kenmerken van de alumni in kaart gebracht. Om het verschil van nominale splitsingsvariabelen en nominale testvariabelen in kaart te brengen heeft de onderzoeker gebruik gemaakt van een kruistabel met Chi-kwadraatoets. Naast de kruistabel is gebruik gemaakt van de Mann-Whitney U-toets om verschillen tussen groepen in kaart te brengen. De onderzoeker heeft tevens Kruskal-Wallistoetsen uitgevoerd. Voor de interval-/ratiotestvariabelen met nominale splitsingsvariabele is een t-toets uitgevoerd, onder andere bij de vergelijking van het geslacht en leeftijd op het moment van afstuderen. De onderzoeker heeft een enkelvoudige variantieanalyse (ANOVA) uitgevoerd, om verschillen in kaart te brengen zoals het startsalaris van de eerste functie na de opleiding en het niveau waarop deze eerste functie was. Bij alle analyses wordt bepaald in welke mate de uitkomsten op toeval berusten. De onderzoeker hanteert een standaard maximaal toevalspercentage van 5% ($p < 0,05$).

Naast verschilanalyses heeft de onderzoeker correlatieanalyses uitgevoerd. Het meest gebruik is gemaakt van een kruistabel met een berekening van de Cramér's V. Daarnaast is er gebruik gemaakt van regressielijnen om verbanden tussen variabelen op interval- en/of rationiveau te visualiseren, gecombineerd met de uitvoering van een Pearson's productmomentcorrelatie.

De respons op de open vragen is niet middels een codeerboom geanalyseerd. Dit geldt eveneens voor het digitaal gestandaardiseerd interview. Het interview is geanalyseerd aan de hand van

arceringen van kernbegrippen. De onderzoeker heeft onder andere de verdeling gemaakt in kennis, vaardigheden en arbeidscontext.

Resultaten

Het profiel van een student Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht

De gemiddelde leeftijd van een afgestudeerd onderwijskundige aan de Universiteit Utrecht is 30 jaar met een spreiding van 9 jaar. Van de alumni die in voltijd hebben gestudeerd, is de gemiddelde leeftijd tijdens afstuderen 25 jaar. De gemiddelde leeftijd van de deeltijdstudent ligt hoger. Deze verschillen zijn significant ($t=-18,28$; $df=190$; $p<0,001$ bij tweezijdige toetsing). Tabel 7 geeft inzicht in algemene gegevens over de student Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, verdeeld naar voltijd- en deeltijdtraject.

Tabel 7

Algemene gegevens van studenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht verdeeld naar voltijd- en deeltijdtraject

	Student met voltijdtraject	Student met deeltijdtraject
Verdeling voltijd/deeltijd (%)	61.1	38.9
Aantal vrouwen in traject (%)	78.0	56.0
Gemiddelde leeftijd student	25.0	39.9
Aantal maanden op zoek naar baan	3.86	1.35
Bruto startsalaris (gemiddeld in €)	2199.29	3440.78

Tabel 8

Beschrijvende statistieken van het gevolgd studietraject door alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=194)

Gevolgd traject	Frequentie	Percentage %
Alleen doctoraal	42	21.6
Propedeuse met doctoraal	76	39.2
Alleen academische master	3	1.5
Bachelor met academische master	41	21.1
Pre-master met academische master	32	16.5
Totaal	194	100.0

Van de nieuwe bachelor-masterstructuur zijn de meeste alumni afkomstig uit het volledige traject van bachelor met academische master. Tabel 8 omvat een overzicht van het gevolgd studietraject door alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Uit de analyse blijkt dat voltijdstudenten voornamelijk het gehele onderwijsprogramma volgen, namelijk propedeuse met doctoraal (37,3% van het totaal aantal voltijdstudenten) of bachelor met master (23,7% van het totaal aantal voltijdstudenten). De samenhang van voltijd- of deeltijd met het gevolgde opleidingstraject is gering, de Cramér's V bedraagt 0,37. Er is geen significante correlatie gevonden tussen de leeftijd van alumni en het studietraject dat ze gevolgd hebben.

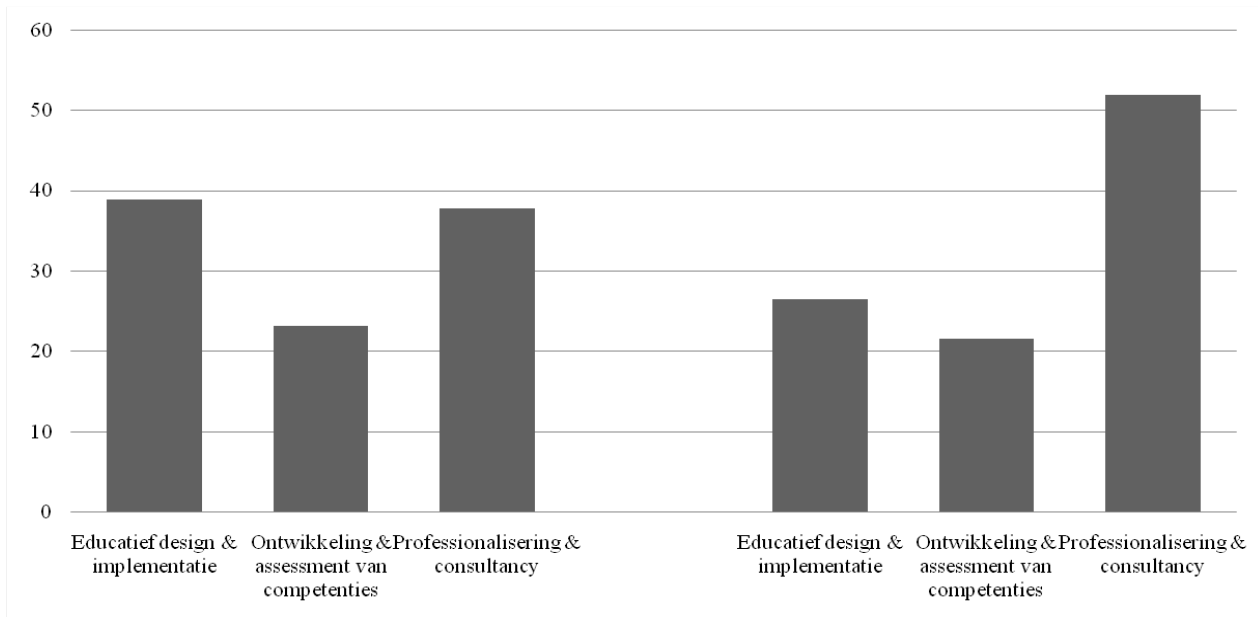
Van de alumni (n=194) is het grootste gedeelte afgestudeerd tussen 2006 en 2011 (78 alumni; 40,2% van het totaal). Daarvoor 23,2% afgestudeerd tussen 2001 en 2005 (45 alumni) en is 36,6% afgestudeerd tussen 1986 en 2000 (71 alumni). Tussen 1986 en 2000 was van de vier uitstroomvarianten de meest gekozen uitstroomvariant *Onderwijsadvieswerk* (37,4% van de alumni afgestudeerd tussen 1986 en 2000). De twee uitstroomvarianten tussen 2001 en 2005 zijn door alumni redelijk gelijk gekozen (44,8% van de alumni koos voor *Onderwijsontwikkeling en nieuwe media*, 55,2% koos voor *Organiseren van onderwijs, opleiding en ontwikkeling*).

Het werkveld van alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht

Competentiegebieden.

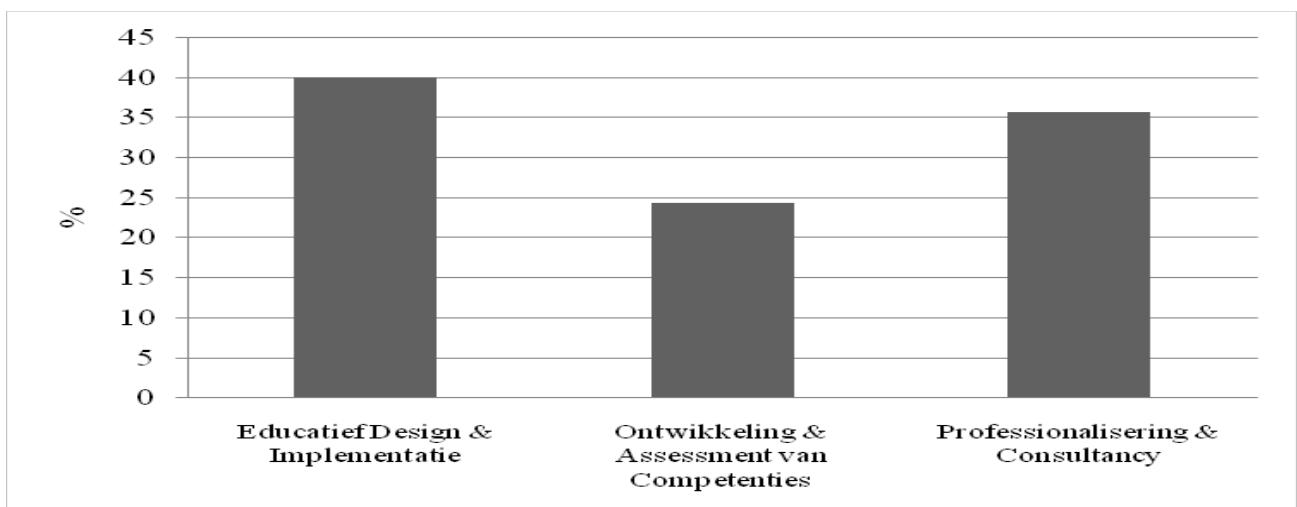
Uit de analyse blijkt dat afgestudeerd onderwijskundigen van de Universiteit Utrecht (n=185) in de eerste functie gemiddeld het meest werkzaam zijn in het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie* en het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy*. Het overzicht hiervan staat in Figuur 2 aan de linkerkzijde. De huidige onderwijskundige functies van afgestudeerd onderwijskundigen (n=185) toont aan dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden in meest populaire competentiegebied ten opzichte van de eerste functie, zie de rechterzijde van Figuur 2. *Ontwikkeling & Assessment van competenties* blijft het competentiegebied waarin het minst aantal afgestudeerd onderwijskundigen van de Universiteit Utrecht werkzaam zijn. Opmerkelijk is dat *Professionalisering & Consultancy* het competentiegebied is waar het alumni uit alle leeftijdscategorieën het meest werkzaam zijn. Er zijn geen significante verbanden gevonden tussen de verschillende studierichtingen

en in relatie tot de competentiegebieden van de eerste en huidige functie van afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht.

Figuur 2. Competentiegebieden waarin alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn (%). Aan de linkerzijde bevinden zich de competentiegebieden van de eerste onderwijskundige functies van alumni, aan de rechterzijde bevinden zich de competentiegebieden van de huidige onderwijskundige functies van alumni.

Educatief Design & Implementatie komt in verhouding met de twee andere competentiegebieden het meeste terug in de onderwijskundige werkzaamheden van de alumni, blijkt uit de interviews. Ook het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* komt veel terug in de onderwijskundige taken, zie *Figuur 3*.

Figuur 3. Werkzaamheden van een onderwijskundige verdeeld naar competentiegebied

Bij Figuur 3 dient opgemerkt te worden dat het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie* het hoogste percentage scoort doordat deze uitschieters vertoont. Het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* wordt door iedere respondent als belangrijk aangemerkt. Er is geen enkele respondent die aangeeft dat het competentiegebied *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* in verhouding het meeste terugkomt in de onderwijskundige werkzaamheden.

Uit de analyse blijkt dat binnen bijna iedere sector waar alumni op dit moment werkzaam zijn, het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* het meest van toepassing is. Hier zijn twee uitzonderingen op gevonden, namelijk in de sectoren academisch onderwijs (*Educatief Design & Implementatie*) en de sector middelbaar beroepsonderwijs (*Ontwikkeling & Assessment van Competenties*).

Sector.

Uit de analyse blijkt dat enkel in de sector regulier onderwijs er meer deeltijdalumni werkzaam zijn dan voltijdalumni, zie Tabel 9. Specifieker gekeken blijkt dat dit met name wordt veroorzaakt door het basisonderwijs (80,0% van de alumni werkzaam in het basisonderwijs heeft in deeltijd gestudeerd).

Tabel 9

Sectoren waarin alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn in de huidige functie, verdeeld naar voltijd-/deeltijdtraject

	Voltijdtraject			Deeltijdtraject		
	N	%sector	%traject	N	%sector	%traject
Regulier onderwijs	32	46.4	27.4	37	53.6	53.6
Bedrijfsopleidingen	28	80.0	23.9	7	20.0	10.1
Beroepsonderwijs	14	73.7	12.0	5	26.3	7.2
Randvoorwaardelijke org.	6	85.7	5.1	1	14.3	1.4
Onderwijskundig adviesbureaus	20	58.8	17.1	14	41.2	20.3
Overige	17	77.3	14.5	5	22.7	7.2

In de enquête is de verdeling van sectoren zoals weergegeven in Tabel 9 verder gespecificeerd om meer waardevolle uitspraken te kunnen doen over afgestudeerd onderwijskundigen van de Universiteit Utrecht. De sectoren waar afgestudeerde alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in hun

eerste onderwijskundige functie werkzaam zijn (n=187), betreffen voornamelijk: hoger beroepsonderwijs (14,4%), extern bedrijfsopleidingenbureaus (13,4%), onderwijskundig adviesbureaus (12,3%), academisch onderwijs (11,2%) en het middelbaar beroepsonderwijs (10,7%), zie Tabel 9. Uit de analyse van de sectoren waar alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in hun huidige onderwijskundige functie werkzaam zijn (n=188), blijkt dat deze enigszins verdeling verschoven is. De sectoren waarin de meeste alumni op dit moment in een onderwijskundige functie werkzaam zijn, betreffen: hoger beroepsonderwijs (17,0%), academisch onderwijs (12,2%) en bedrijfsopleidingen interne afdeling (11,2%). De grootste toename is te zien bij de zelfstandig freelancer (Tabel 10).

Tabel 10

Sectoren waarin alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn verdeeld naar eerste functie en huidige functie

	Eerste functie		Huidige functie	
	N	%	N	%
Regulier onderwijs: basisonderwijs	15	8.0	10	5.3
Regulier onderwijs: voortgezet onderwijs	6	3.2	4	2.1
Regulier onderwijs: hoger beroepsonderwijs	27	14.4*	32	17.0*
Regulier onderwijs: academisch onderwijs	21	11.2*	23	12.2*
Bedrijfsopleidingen: extern bureau	25	13.4*	15	8.0
Bedrijfsopleidingen: interne afdeling	13	7.0	21	11.2*
Beroepsonderwijs: middelbaar beroepsonderwijs	20	10.7*	16	8.5
Volwasseneneducatie	2	1.1	3	1.6
Randvoorwaardelijk: toetsing en monitoring	5	2.7	3	1.6
Randvoorwaardelijk: Ministerie van OC&W	2	1.1	0	0.0
Randvoorwaardelijk: educatieve uitgeverij	4	2.1	4	2.1
Onderwijskundig adviesbureau	23	12.3*	15	8.0
Overig: zelfstandig freelancer	2	1.1	15	8.0
Overig: zelfstandig ondernemer (met personeel)	1	0.5	4	2.1
Overige	21	11.2	23	12.2

* = Betreft de sectoren waarin alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht het meest werkzaam zijn in de eerste en huidige functie.

Van de alumni die de masteropleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* hebben afgerond (n=63), is het grootste deel werkzaam in het regulier onderwijs (34,9% van de alumni die na 2006 zijn afgestudeerd), waarvan met name het hoger beroepsonderwijs. De sectoren waar de minste masteralumni werkzaam zijn betreffen: basisonderwijs, voortgezet onderwijs, toetsingsorganisaties, en zelfstandige ondernemers.

Funcities.

Aan de hand van de functiebenamingen van onderwijskundigen, zoals vermeld op de website *onderwijskundigen.nl* (2011), heeft de onderzoeker coderingen aangebracht bij de functiebenamingen die alumni in de enquête hebben opgegeven. De verdeling is af te lezen in Tabel 11.

Tabel 11

Funcities waarin alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn (n=188)

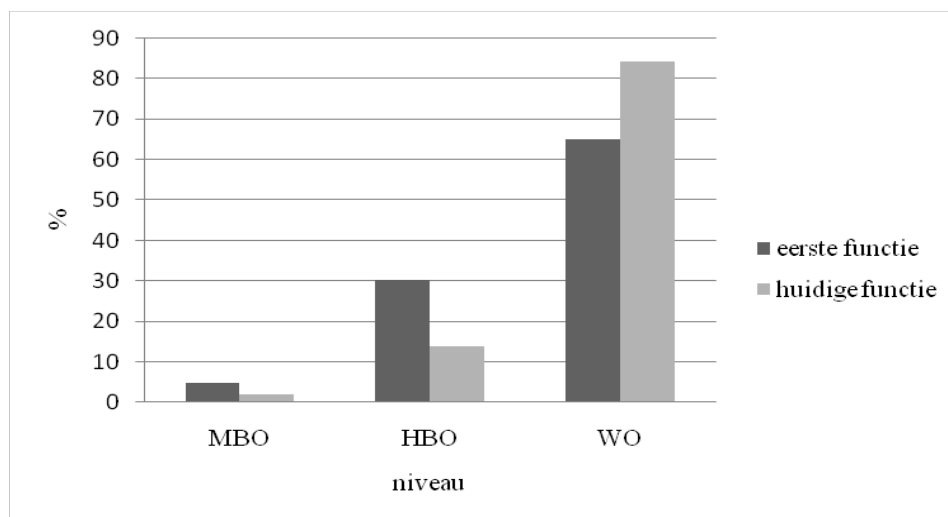
	N	%
Onderwijskundig adviseur / Opleidingskundig adviseur	52	27,7
Directeur / manager	27	14,4
Docent	17	9,0
Accreditatie / toetsing / kwaliteit	15	8,0
ZZP-er	12	6,4
Curriculum-/ onderwijsontwikkelaar	10	5,3
HRD'er	9	4,8
Trainer	9	4,8
Beleidsmedewerker	9	4,8
Ontwikkelaar van leermaterialen	8	4,3
Promovendus	8	4,3
Onderzoeker	5	2,7
Coach	2	1,1
Management trainee	1	0,5
Niet-onderwijskundig (vb. pensioen)	4	2,1

De verdeling laat zien dat van de alumni (n=188) de meeste een functiebenaming hanteren van *onderwijskundig adviseur* of *opleidingsadviseur*. Binnen deze codering behoren eveneens: *onderwijsadviseur*, *onderwijsconsultant* en *onderwijskundig consultant*. Daarnaast zijn veel

afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht werkzaam als directeur op een school of als manager in een onderwijsgerelateerde organisatie. Voorbeelden hiervan zijn: *Directeur onderwijsbegeleidingsdienst*, *Rector-bestuurder*, *Manager onderwijs en innovatie* en *Directeur basisonderwijs*.

Funcitieniveau

De alumni (n=189) geven aan dat de eerste onderwijskundige functie na afstuderen voornamelijk op WO-niveau was met daaropvolgend HBO-niveau. Het aantal alumni waarvan de huidige onderwijskundige functie op WO-niveau is bedraagt 84,1% ten opzichte van 13,8% op HBO-niveau en 2,1% op MBO-niveau, zie Figuur 4.

Figuur 4. Het werkniveau van de onderwijskundige functie van alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Aan de linkerkzijde het werkniveau van de eerste onderwijskundige functie, aan de rechterzijde het werkniveau van de huidige onderwijskundige functie van alumni.

Uit de analyse van de enquête blijkt dat voltijdstudenten tijdens de eerste baan met onderwijskundige taken een hoger werkniveau (gemiddelde rangordescor 103,98) hebben dan de deeltijdstudenten (gemiddelde rangordescor van 78,87). Dit verschil blijkt significant ($U=3044,0$; $p<0,001$). Uit de analyse blijkt geen significant verband tussen het uitstroomprofiel en het niveau van de eerste onderwijskundige functie van de alumni na afstuderen.

Zoektocht functie onderwijskundige.

Uit de analyse blijkt dat 38,7% van de alumni binnen één maand na afstuderen een baan met onderwijskundige taken heeft gevonden. Afgestudeerd voltijdstudenten zijn met een zoektocht van gemiddeld 3,86 maanden significant langer op zoek naar een baan dan afgestudeerd deeltijdstudenten (gemiddeld 1,35 maand) ($t=2,68$; $df=186$; $p<0,001$). De Cohen's d vertaald r^2 -waarden geeft aan dat het soort student (voltijd of deeltijd) 4% kan verklaren hoe lang een afgestudeerd onderwijskundige op zoek is naar een onderwijskundige functie. Er is geen significant positief verband gevonden tussen de leeftijd van de alumni op het moment van afstuderen en het aantal maanden dat de alumnus op zoek is naar een onderwijskundige functie.

Startsalaris.

Het gemiddelde startsalaris ($n=118$) van een afgestudeerd onderwijskundige aan de Universiteit Utrecht bedraagt € 2535,13 bruto per maand met een spreiding van € 836,33. Het verschil van het gemiddelde startsalaris van een voltijd- of deeltijdalumni is significant ($p<0,001$). Alumni die afgestudeerd zijn na 2006 met de master *Onderwijskundig Ontwerp & advisering* hebben een gemiddeld bruto startsalaris van € 2488,00 met een spreiding van € 542,12. Tabel 12 geeft een overzicht in verschillen van gemiddelde startsalaris van alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Tabel 12

Gemiddelde bruto startsalaris alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht

	N	Gemiddelde (€)	Standaarddeviatie (€)
Startsalaris algemeen	118	2535.13	836.33
Startsalaris voltijd	85	2199.29	383.73
Startsalaris deeltijd	32	3440.78	1038.68

Daarnaast blijkt uit de analyse met de Pearson's productmomentcorrelatie dat er een sterke positieve samenhang bestaat tussen de leeftijd van de alumnus op het moment van afstuderen en het startsalaris van de eerste onderwijskundige functie ($r=0,72$; $p<0,001$ eenzijdig getoetst; $n=117$). Tevens blijkt uit

de analyse dat er een verband is tussen voltijd/deeltijd en leeftijd op het startsalaris van een afgestudeerd alumnus ($F=3,80$; $df=3$; $p=0,013$).

Het gemiddelde startsalaris is binnen de sector van volwasseneneducatie het hoogst (€3075,00 met een spreiding van € 1096,02). Het gemiddelde startsalaris is het laagst binnen de sector academisch onderwijs (€2148,87 en een spreiding van €16,54). Uit de analyse blijkt dat de spreiding binnen sectoren varieert tussen de €338,32 en €1096,02. Vanwege de grote spreiding en vanwege verschillende groepsgroottes (variërend van $n=1$ tot $n=22$) zijn de uitspraken niet significant.

Discrepancies tussen profiel en werkveld

Competentiegebieden.

In het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie* wordt door alumni de afstemming met de praktijk als gemis ervaren. Alumnus 8 vat dit samen als: *“In deze kerncursus vond ik de praktijk wat onderbelicht. De nieuwste ontwikkelingen en actuele problemen kwamen in theoretische zin zeer goed aan bod. Echter, hoe deze zaken in de praktijk tot uiting komen of toegepast kunnen worden, kwam veel minder aan bod.”* De uitwerking van diverse modellen is volgens alumni als voldoende te typeren. Alumni hadden graag meer ervaring opgedaan met sociale media en de elektronische leeromgeving.

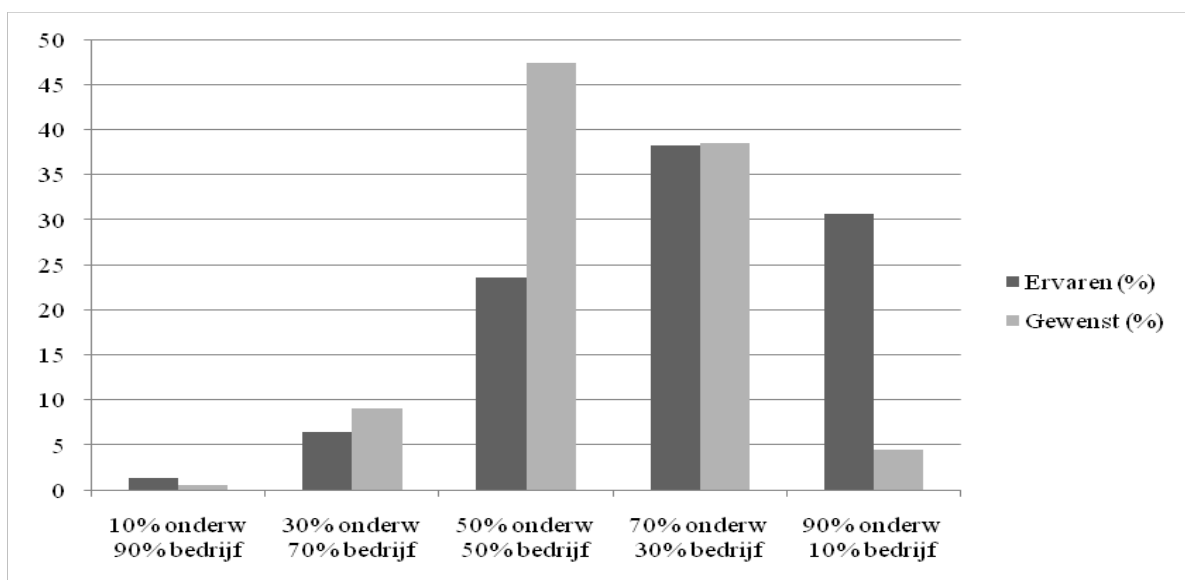
Het competentiegebied *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* is volgens alumni teveel gericht op de theorie rondom competentiegericht onderwijs, blijkt uit de digitale gestandaardiseerde interviews. *“Het is veel gericht op de theorie/ kennis rondom competentiegericht onderwijs en de theorie rondom goede toetsen. Ik miste persoonlijk het oefenen (praktische toepasbaarheid) met het maken van goede toets (...).”* aldus alumnus 2.

Rondom het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* bestaat de meeste discrepantie in antwoorden van alumni. De volgende uitspraak is van alumnus 1 en vormt een visie die door meerde alumni werd aangehaald: *“Wat voornamelijk onderbelicht is geweest is de concretisering naar de praktijk (...) Nu was het vooral gericht op de opdracht waar je een evaluatierapport opnieuw moest evalueren. Dit had voor mij nauwelijks toegevoegde waarde nu in mijn dagelijkse werk. In mijn*

huidige werk moet ik namelijk zelf adviesrapporten schrijven. Ook de vragen: 'hoe kun je de organisatievraag helder krijgen? Welke vragen stel je?' zijn hierbij van belang.”

Verdeling onderwijs/bedrijfsleven.

De verhouding onderwijs/bedrijfsleven in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht zoals alumni (n=156) graag zouden wensen is 50% onderwijs en 50% bedrijfsleven, aldus het de geënquêteerden, zie Figuur 5. Dit komt niet overeen met hoe alumni de verhouding onderwijs/bedrijfsleven ervaren hebben (n=157). Het grootste gedeelte van de geënquêteerden ervoeren de verdeling als 70% onderwijs en 30% bedrijfsleven. Opmerkelijk is dat maar liefst 30,6% van de afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht de verhouding onderwijs/bedrijfsleven ervoer als 90% onderwijs en 10% bedrijfsleven.

Figuur 5. Verhouding onderwijs/bedrijfsleven in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht zoals ervaren (n=156) en gewenst(n=157) door alumni

Een analyse hiervan in combinatie met de verschillende uitstroomvarianten tussen 1986 en 2000 laat significante verschillen zien (n=65; p=0,014). Uit de analyse blijkt dat de verhouding zoals daadwerkelijk ervaren door de alumni met studierichting *Opleidingskunde*, de opleiding het meest onderwijsgericht vonden (gemiddelde rangordscore 23,42 ten opzichte van de overige rangordscores van 32,31; 40,02 en 39,80). Dit komt overeen met de gewenste verhouding onderwijs/bedrijfsleven.

Bij de twee uitstroomvarianten tussen 2001 en 2005 zijn geen verschillen te ontdekken in de gewenste en ervaren verhouding onderwijs/bedrijfsleven.

Alumni afgestudeerd tussen 2006 en 2011 ervaren de verhouding onderwijs/bedrijfsleven in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht voornamelijk als 70% onderwijs en 30% bedrijfsleven (48,6% van de alumni afgestudeerd tussen 2006 en 2011). Alumni afgestudeerd tussen 1986 en 2000 hebben de verhouding onderwijs en bedrijfsleven voornamelijk ervaren als respectievelijk 90% onderwijs en 10% bedrijfsleven (55,4% van de alumni afgestudeerd tussen 1986 en 2000). Opvallend docht niet significant is dat studenten uit de oude stijl (47,1% van de doctoraalstudenten en 40,0% van de propedeuse met doctoraalstudenten) ervoeren dat de opleiding voor 90% op onderwijs en slechts 10% op bedrijfsleven was gericht.

De acht competenties uit de OER.

Uit de analyse blijkt dat de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=166) van de acht competenties zoals vermeld in de OER (Bijlage I) de competentie ‘zelfsturing’ het meest belangrijk vinden in hun functie als onderwijskundige (87,3% van het totaal aantal alumni), zie Tabel 13.

Tabel 13

Relevantie van de acht competenties zoals geformuleerd in de OER voor een functie als onderwijskundige volgens de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=166)

Relevantie van competenties uitgedrukt in %								
	Schrijven	Mondeling	Samenwerk	Argument	Evalueren	Reflecteren	Plannen	Zelf- sturing
Gemiddeld	84	83	86	78	78	86	70	87
Voltijd	86	86	90	79	81	86	73	88
Deeltijd	80	77	78	75	72	85	63	87

De competentie *schrijven* vinden zowel voltijd- als deeltijdalumni relevant in een onderwijskundige functie (zie Tabel 13). Een groter verschil tussen voltijd- en deeltijdalumni is te ontdekken bij de competentie *samenwerken*. *Plannen* is de competentie die volgens deeltijdalumni het minst van

toepassing is bij een onderwijskundige functie. De competentie *zelfsturing* wordt door beide alumngroepen als meest belangrijk beschouwd.

Vakspecifieke bekwaamheden.

Uit de resultaten blijkt dat wat alumni (n=110) gemist hebben in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht betrekking heeft op: *specifieke vakkennis, praktijkoefeningen, projectmanagement, academische vaardigheden, e-learning & ICT, algemene kennis over het onderwijssysteem, communicatieve vaardigheden (zoals coaching, training, advies, netwerken, profileren, argumenteren), aandacht voor bedrijfsopleidingen, aandacht voor HRD en aandacht voor beroepsonderwijs*. Aan de hand van deze codering heeft de onderzoeker in kaart gebracht waar volgens de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht het gemis zit in relatie tot waar de alumni werkzaam zijn (zie Tabel 14). Opvallend: Van de 194 respondenten heeft 38,1% de vraag niet beantwoord.

Tabel 14

Wat alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in de masteropleiding hebben gemist in verhouding met de huidige onderwijskundige functie (n=110)

	Aantal respondenten (%)
Praktijkoefeningen (wetenschap vertalen naar praktijk)	25.8
Communicatieve vaardigheden (coaching, advies, profileren, argumenteren)	22.6
Academische vaardigheden	8.1
Algemene kennis over specifiek het beroepsonderwijs	8.1
Algemene kennis over de diverse onderwijssystemen in Nederland	6.5
Aandacht voor bedrijfsopleidingen en HRD	6.5
Projectmanagementvaardigheden	4.8
E-learning en ICT kennis en vaardigheden	4.8
Specialisatie	3.2
Overige (kwaliteit van onderwijs, beleidsontwikkeling, filosofie)	8.1

Alumnus 24 heeft op de vraag wat hij heeft gemist in de opleiding als volgt omschreven: *“De praktijk vraagt vaak meer pragmatische oplossingen die direct toepasbaar zijn. Een onderzoeks- of adviesrapport is leuk, maar in de praktijk heeft men iemand nodig die aangeeft wat dat dan specifiek*

voor oplossing biedt voor de vraag van dat bedrijf met de middelen en mensen die zij hebben op dat moment.” Dit antwoord geeft samenvattend weer wat andere alumni aan hebben gegeven met betrekking tot het gemis in praktijkoefeningen. Alumnus 124 geeft met komend antwoord weer waar het pijnpunt ligt in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, aldus meerdere alumni die praktijkoefeningen hebben gemist: *“Wat ik achteraf jammer vind, is dat ik veel theorie over toetsing opgedaan had, maar nooit een toets ontwikkeld heb tijdens mijn studie. (...) Ik heb vooral geleerd waar je allemaal rekening mee moet houden bij het ontwikkelen, maar toen ik het voor het eerst ging doen, kwam ik er pas achter hoe lastig het werkelijk is!”*

Zoals weergegeven in Tabel 14, hebben alumni aandacht voor communicatieve vaardigheden gemist in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Aan de hand van het digitaal gestructureerd interview hebben alumni de volgende verdieping gegeven: Voornamelijk advisering en commerciële vaardigheden worden in het dagelijks werk gebruikt maar wordt als onderbelicht ervaren binnen de opleiding Onderwijskunde. Onder de term *advisering* wordt door alumni verstaan: omgaan met organisaties, omgaan met organisatiesensitiviteit, overtuigen, onderbouwen. Alumnus 5 geeft aan: *“(...) Ook in de begeleiding van studenten van de opleiding Onderwijskunde merk ik dat ze het lastig vinden om keuzes goed te onderbouwen. Daaruit voortvloeiend zijn ook adviesvaardigheden belangrijk om te oefenen. Ook binnen een adviesgesprek is de onderbouwing van groot belang.”* Daarnaast geven respectievelijk alumnus 9 en alumnus 14 het volgende aan: *“Als onderwijskundige ben je vaak de spil in een organisatie. Hoe krijg je alle betrokken partijen mee in de plannen die je hebt? Op zich is dit bij P&C wel aan de orde geweest, maar dat zou van mij meer praktijkgericht mogen zijn. Hier horen ook gespreksvaardigheden, adviesvaardigheden en misschien zelfs wel coachingsvaardigheden bij.”* en *“Als onderwijskundige word ik veel ingezet als procesbegeleider. Ik heb afgelopen jaren (bij verschillende werkgevers) cursussen gevolgd m.b.t. communicatieve vaardigheden en persoonlijke effectiviteit. Deze kan ik daar nu inzetten. Dit zie ik als gemist in de opleiding. Als onderwijskundige is communicatie heel erg belangrijk.”*

Naamsrepresentativiteit Onderwijskunde.

Van de afgestudeerd onderwijskundigen vindt 44,6% dat de opleidingsnaam representatief is voor de functie als onderwijskundige in het arbeidsveld, zie Tabel 17 (n=157). De Mann-Whitney U-toets laat zien dat deeltijdstudenten (gemiddelde rangordescor 93,17) de naam ‘*Onderwijskundig Ontwerp & Advisering*’ significant minder representatief vinden voor hun werkzaamheden als onderwijskundige dan dat voltijdstudenten (gemiddelde rangordescor 70,06) dat vinden (U=1985,5; p<0,001). Hierbij is te vermelden dat er gebruik is gemaakt van de Likert-schaalverdeling met 1 = hoge representativiteit en 5 = lage representativiteit, wat ertoe leidt dat een hoge score verstandhoudt met een lage waardering voor naamrepresentativiteit.

Tabel 15

Naamsrepresentativiteit opleiding Onderwijskunde voor de uitvoering van onderwijskundige taken aldus alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=157)

	Frequentie	Percentage	Cumulatief Percentage
Zeer grote representativiteit	5	3.2	3.2
Grote representativiteit	70	44.6	47.8
Gemiddelde representativiteit	51	32.5	80.3
Kleine representativiteit	25	15.9	96.2
Zeer kleine representativiteit	6	3.8	100.0

Opvallend, echter niet significant (p=0,089 met tweezijdige toetsing), is dat alumni die het traject van de bachelor met academische master gevolgd hebben, de naamrepresentativiteit van de opleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* als hoogst beoordelen.

Van de alumni die de vraag hebben beantwoord of ze een meer toepasselijke naam weten voor de masteropleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* in relatie tot de onderwijskundige taken in het arbeidsveld (n=160), geeft 83,8% van de alumni aan geen nieuwe naam te weten. De alumni die een alternatieve opleidingsnaam hebben geïnitieerd (n=28), waren onder te verdelen in een aantal coderingen, zie Tabel 16.

Tabel 16

Wat alumni aangeven als idee voor een nieuwe opleidingsnaam voor de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=28)

	Aantal respondenten (%)
Ik zou <i>onderwijs</i> vervangen door <i>educatie</i> of <i>opleiding</i>	14%
Ik mis de term <i>ontwikkeling</i> in de naam	11%
Ik zou de term <i>onderwijs</i> uit de naam halen	11%
Ik mis het thema <i>onderzoek</i> in de naam	7%
Ik mis de <i>internationale</i> naam	7%
Ik zou <i>Human Resources Development</i> verwerken in de naam	7%
Ik mis het thema <i>organisatieontwikkeling</i> in de naam	7%
Ik mis de term <i>wetenschappen</i> in de naam	7%
Ik mis de term <i>innoveren</i> in de naam	7%
Overige	21%

Voorbeelden van nieuwe opleidingsnamen zijn: *Educational Sciences*, *Human Resources Development* of *Education & Development*, of om het begrip *onderwijs* minder de boventoon te laten voeren door te variëren met begrippen als *opleiding*, *leren* en *ontwerpen* (vb. *Ontwerp*, *ontwikkeling*, *onderzoek*, *training* en *(organisatie)advies*, *Opleidings- en onderwijswetenschappen*, *Opleidingskunde*, *Opleiden, leren en ontwikkelen*, *Leren en Innoveren* of *Educatie management*).

Conclusie

In dit gedeelte wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvraag: *In hoeverre sluit het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht aan bij waar en in welke functies haar alumni werkzaam zijn op de arbeidsmarkt?* Curriculumontwikkeling is een iteratief proces, waarbij constant de link gezocht dient te worden met waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn (Van Boxtel, Schoonenboom, & Jansen, 2004). Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, bestaande uit de doelstellingen zoals vermeld in de OER (2010/2011) en het curriculum, grotendeels overeenkomen met waar alumni werkzaam zijn. Echter zijn er discrepanties gevonden welke hieronder worden toegelicht met vervolgens bijpassende aanbevelingen om discrepanties te verkleinen.

Verdeling competentiegebieden

De hypothese werd gesteld dat de verhouding van de drie competentiegebieden zoals opgenomen in het curriculum van de opleiding overeenkomt met de verhouding van de competentiegebieden waar alumni werkzaam zijn. Uit het onderzoek blijkt dat het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* bovengemiddeld aan de orde komt in de huidige functie van een onderwijskundige, waarnaast het competentiegebied *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* overduidelijk het minst aan bod komt volgens de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Dit komt niet overeen met de verhouding zoals gehanteerd wordt in de opleiding, daar waar uit het geïmplementeerd curriculum blijkt dat de drie competentiegebieden als kerncursus elk vijf studiepunten heeft en dus gelijkwaardig aan bod komt in de opleiding.

Inhoud competentiegebieden

In de OER (2010/2011) staat als doelstelling vermeld: Gespecialiseerde kennis, vaardigheid en inzicht op het gebied van leermiddelen & media, competenties en professionalisering verwerven. Op het gebied van leermiddelen & media komen de thema's *sociale media* en *e-learning* onvoldoende aan bod, aldus alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. De elektronische leeromgeving is volgens alumni een actueel onderwerp, wat niet onderbelicht mag blijven in het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie*. Het gaat daarbij niet alleen om de technologische aspecten van een elektronische leeromgeving, maar ook om pedagogische en psychologische aspecten, wil de onderwijskundige er in de toekomstige functie succesvol mee aan de slag gaan.

Binnen het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* mag volgens alumni meer tijd gereserveerd worden voor het oefenen met *praktijksituaties*. Uit het onderzoek blijkt dat alumni meer toepassingsgerichte taken hadden willen uitvoeren. Alumni ervaren een gemis in *gesprekstechnieken* met een mogelijke opdrachtgever en met een mogelijke doelgroep die weerstand vertoont.

Het competentiegebied *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* is volgens alumni teveel gericht op de theorie rondom competentiegericht onderwijs, blijkt uit de digitale gestandaardiseerde

interviews. Vragen als: hoe stel je een goed competentieprofiel op, wat is de rol van talentmanagement en hoe maak je een goed assessment worden als gemis ervaren.

Verdeling sectoren

In de OER (2010/2011) wordt gesproken over beroepsuitoefening in de sectoren: *bedrijfsopleidingen, beroepsonderwijs & volwasseneneducatie* en *regulier onderwijs*. De gestelde hypothese is dat alumni werkzaam zijn in eenzelfde evenredige verdeling. Uit de analyse komt naar voren dat de sectoren waar afgestudeerde alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht in hun eerste onderwijskundige functie werkzaam zijn (n=187), voornamelijk: *hoger beroepsonderwijs* (14,4%), *extern bedrijfsopleidingenbureau* (13,4%), *onderwijskundig adviesbureau* (12,3%), *academisch onderwijs* (11,2%) en het *middelbaar beroepsonderwijs* (10,7%) betreft. Dit komt overeen met de in de OER (2010/2011) gestelde sectoren, met als opmerkelijkheid dat de sectoren *basisonderwijs* en *voortgezet onderwijs* achterblijven op de overige sectoren van het regulier onderwijs.

Uit de analyse blijkt dat de verdeling naar sectoren grote verschillen laat zien tussen voltijdalumni en deeltijdalumni. De sectoren waar voltijdalumni werkzaam zijn, zijn redelijk evenredig verdeeld. Deeltijdalumni werken voornamelijk in de sector regulier onderwijs. Specifieker gekeken blijkt dat dit met name wordt veroorzaakt door de sector basisonderwijs: 80% van de alumni werkzaam in het basisonderwijs heeft in deeltijd gestudeerd.

Verdeling functies

Van de afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht typeert 27,7% de eigen functie als *Onderwijskundig adviseur*. Daaropvolgend zijn de meeste alumni werkzaam als *directeur* of *manager* (14,4%). Naast de functiebenamingen van onderwijskundigen zoals vermeld op de website onderwijskundigen.nl (2011) blijken opvallend veel alumni werkzaam te zijn als *accreditatie-/toetsings-/* of *kwaliteitsmedewerker* van onderwijs (8,0%).

Opvallend is het geringe aantal ontwikkelaars van leermateriaal. Deze functie komt voornamelijk voort uit zowel het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie* als *Ontwikkeling & Assessment van Competenties*. Verklaring voor het lage aantal ontwikkelaars van

leermateriaal is dat deze functie geïmplementeerd is in de interdisciplinaire functie als *Onderwijskundig adviseur*. Ontwikkelen van leermateriaal kan in dat geval een deeltaak zijn van een brede adviesfunctie.

Functieniveau

Het aantal alumni waarvan de huidige onderwijskundige functie op WO-niveau is, bedraagt 84,1%. Het onderzoek van studiekeuze123.nl (2009) blijkt dus redelijk overeen te komen met het gemiddelde tussen de eerste en de huidige onderwijskundige functie van afgestudeerd onderwijskundigen aan de Universiteit Utrecht. Uit het literatuuronderzoek was reeds gebleken dat 71,4% een hoog percentage is in vergelijking met de andere opleidingen binnen de sociale wetenschappen. Er hoeft door het management van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht geen expliciete actie ondernomen te worden naar aanleiding van deze uitkomsten van het onderzoek.

Verhouding onderwijs/bedrijfsleven

Uit de doelstelling van de opleiding Onderwijskunde lijkt dat de focus evenredig verdeeld is naar onderwijs (beroepsonderwijs en regulier onderwijs) en bedrijfsleven (bedrijfsopleidingen, volwasseneneducatie) (OER, 2010/2011). Alumni afgestudeerd tussen 2006 en 2011 ervaren deze verhouding onderwijs/bedrijfsleven in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht als niet evenredig, maar voornamelijk als 70% onderwijs en 30% bedrijfsleven (48,6% van de alumni afgestudeerd tussen 2006 en 2011). De gewenste verhouding onderwijs/bedrijfsleven zou volgens alumni evenredig verdeeld dienen te zijn. Alumni associëren het bedrijfsleven met de kerncursus *Professionalisering & Consultancy*.

De acht competenties uit de OER

Uit de analyse blijkt dat de alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (n=166) de acht competenties zoals vermeld in de OER (2010/2011) als relevant beschouwen (alle competenties scoren minimaal 73,0% relevantie). *Zelfsturing* wordt door alumni als belangrijkste competentie voor een onderwijskundige beschouwd, *plannen* wordt relatief gezien als minst relevante competentie beschouwd. Omdat alle competenties een hoge (boven 73,0%) relevantiewaarde hebben,

kan geconcludeerd worden dat de competenties zoals vermeld in de OER (2010/2011) overeenkomen met de competenties die alumni als onderwijskundige relevant achten.

Vakspecifieke bekwaamheden

De vakspecifieke bekwaamheden zoals beschreven in de OER (2010/2011) hebben betrekking op het ontwerpen van educatief materiaal en leerarrangementen, ontwikkeling en assessment van competenties en advisering met betrekking tot professionaliseringstrajecten. Uit de resultaten blijkt dat wat alumni gemist hebben als vakspecifieke bekwaamheden betrekking heeft op *praktijkoefeningen*, *projectmanagement*, *academische vaardigheden*, *e-learning & ICT*, algemene kennis over het onderwijssysteem, *communicatieve vaardigheden* (zoals coaching, training, advies, netwerken, profileren, argumenteren), aandacht voor *bedrijfsopleidingen*, aandacht voor *HRD* en aandacht voor *beroepsonderwijs*. Alumni geven aan dat vakspecifieke bekwaamheden met name op wetenschappelijk theoretisch vlak aan bod komen in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

In de doelstellingen van de opleiding (OER 2010/2011) staat dat de student voorbereid wordt op de wetenschappelijke beroepsuitoefening als onderwijskundig ontwerper, beoordelaar en adviseur. Onder de term *advisering* wordt door alumni verstaan: omgaan met organisaties, omgaan met organisatiesensitiviteit, overtuigen, onderbouwen. Meer oefeningen in *gespreksvaardigheden*, *adviesvaardigheden* en *coachingsvaardigheden* is gewenst aldus alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Voor het aanmaken van een eigen identiteit van de onderwijskundige en diens opleiding Onderwijskunde, dient gestreefd te worden naar een eigen kennisbestand op basis van relevante onderzoeken (Franssen, & Lagerweij, 1983). Dit sluit aan bij de gevonden resultaten uit het uitgevoerde onderzoek. Alumni ervaren het als positief dat de opleiding wetenschappelijke theorieën onder de aandacht brengt, echter zien zij dit graag meer gekoppeld met praktijksituaties. Alumni geven aan de discrepantie tussen wetenschap en praktijk als afwezig in de opleiding te ervaren. Het gemis van praktijkvoorbeelden wordt door alumni met name ervaren in de nieuwste ontwikkelingen en

actuele problemen rondom de kerncursus *Educatief Design & Implementatie*. Daarnaast hadden alumni meer praktijkervaring op willen doen in het ontwerpen van opleidingsplannen en leersituaties.

Zoektocht onderwijskundige functie

Volgens studiekeuze123.nl (2009) duurt de gemiddelde zoektocht naar een onderwijskundige functie 1,76 maand. Na onderzoek blijkt dat afgestudeerd voltijdstudenten met een zoektocht van gemiddeld 3,86 maanden significant langer op zoek zijn naar een baan dan afgestudeerd deeltijdstudenten met gemiddeld 1,35 maand ($t=2,68$; $df=186$; $p<0,001$). Uit de gemiddelde rangordescores is op te maken dat alumni die de bachelor met academische master hebben gevolgd gemiddeld het langst op zoek zijn naar een passende functie en alumni met enkel de academische master gevolgd te hebben gemiddeld het kortst op zoek zijn naar een passende functie. Dit is te verklaren door het aantal voltijd- en deeltijdstudenten van de beide studierichtingen. Daar waar de bacheloropleiding steeds minder deeltijdstudenten kent, is de pre-master- en masteropleiding meer populair onder de deeltijdstudenten. Uit het onderzoek blijkt dat deeltijdstudenten vaak al een onderwijksundefunctie hadden bij aanvang studie.

Startsalaris

Het gemiddelde bruto startsalaris voor een voltijdstudent is € 2199,29 en het gemiddelde bruto startsalaris voor een deeltijdstudent is € 3440,78. Het gemiddelde startsalaris van een student Onderwijskunde aan de Universiteit is € 2535,13 en ligt daarmee onder het gemiddelde salaris (€ 2738,-) zoals onderzocht door studiekeuze123.nl (2009). De verklaring hiervoor is dat in het onderzoek gevraagd is naar het startsalaris en dat het salaris van studiekeuze123.nl bestaat uit het huidige salaris van de afgestudeerde. Met een gemiddeld startsalaris € 2148,87 wordt er binnen de sector van het *academisch onderwijs* het minst verdiend in de eerste functie als onderwijskundige. Dit is mogelijk te verklaren door de functie als promovendus, wat de eerste jaren minder salaris oplevert dan als onderwijskundige in andere sectoren. De sector waarin de afgestudeerd onderwijskundige het meest verdiend is *volwasseneneducatie*, met een gemiddeld bruto startsalaris van € 3075,00.

Naamrepresentativiteit

Van de alumni vindt 80,3% de opleidingsnaam *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* een gemiddelde tot zeer grote representativiteit hebben. Opvallend is dat alumni die het traject van de bachelor met academische master gevolgd hebben, de naamrepresentativiteit van de opleiding *Onderwijskundig Ontwerp & Advisering* als hoogst beoordelen. Verklaring hiervoor is dat alumni met een afgeronde bachelor en masteropleiding de eerste lichting had in studiejaar 2009/2010 en derhalve relatief kort werkzaam zijn in een onderwijskundige functie. Met een jaar werkervaring heeft de alumnus een onvoldoende referentiekader hebben om te beoordelen of de naam van de opleiding representatief is voor de functie als onderwijskundige. Door alumni wordt geadviseerd om de term *onderwijs* binnen de opleidingsnaam te vervangen om dit te veel de nadruk zou leggen op de sectoren onderwijs in plaats van bedrijfsleven.

Discussie

Onderzoeksgroep

De populatie bestaat uit 900 alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, van het studiejaar 1983/1984 tot en met studiejaar 2010/2011. Het uiteindelijk aantal deelnemers, dus de steekproef ten behoeve van het onderzoek, betrof 363 alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht (40% van de gehele populatie). Uiteindelijk is door 194 alumni de enquête volledig ingevuld geretourneerd, dit aantal betreft 53% van de steekproef en 22% van de gehele populatie. Een respons van 53% is binnen het onderwijs een relatief hoog percentage, maar in het oog van de onderzoeker wel verklaarbaar. Dit vanwege de bereidheid die de onderzoeksgroep reeds heeft gevonden in het beantwoorden van de mailing van d.d. 16 december 2010 en van oproepen via sociale media. De verwachting was dat de bereidheid tot het invullen van de enquête daardoor redelijk tot groot zou zijn. Het ontbreken van de overige 47% aan respons is volgens de onderzoeker te verklaren vanwege; verkeerde gegevens, tijdsdruk, problemen met het digitaal invullen van de enquête, de inhoud van de enquête, de opzet van de enquête of onverwachte randzaken als vakanties.

Ter controle van de generaliseerbaarheid van de uitkomsten van het onderzoek, is er een steekproefcalculatie gemaakt. Met een populatie van 900 alumni Onderwijskunde aan de Universiteit

Utrecht, een steekproefmarge van 5% en een verwachte respons per enquêtevraag van 80% geeft de steekproefcalculator een gewenste steekproefgrootte van 194 alumni (steekproefcalculator, 2011). Op basis van de minimale steekproefgrootte zoals berekend met de steekproefcalculator (2011) kan gesteld worden dat het onderzoek exact voldoende respondenten heeft om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen.

Het onderzoek specificeerde zich tot de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. De generaliseerbaarheid binnen deze doelgroep is reeds beschreven. Wanneer de resultaten eveneens van toepassing zijn op de Onderwijskundeopleidingen van de overige zeven Nederlandse Universiteiten, zal verder onderzoek benodigd zijn om de betrouwbaarheid te waarborgen. Volgens onderzoek van QANU (2006) zijn er circa 150.000 Nederlandse alumni Onderwijskunde. De steekproefcalculator (2011) toont met een steekproefmarge van 5% en verwachte respons van 50% een gewenste steekproefgrootte van 384 alumni.

Onderzoeksinstrumentatie

Aan het einde van de digitale enquête hadden alumni (n=194) niet de gelegenheid om eventuele op- en/of aanmerkingen te plaatsen, vanwege het ontbreken van een opmerkingenveld. De onderzoeker heeft hier op geanticipeerd door in het daaropvolgende digitaal gestandaardiseerd interview expliciet ruimte op te nemen voor eventuele op- en/of aanmerkingen, met als kanttekening dat de groep geënquêteerden (n=24) ditmaal kleiner was.

Uit de analyse blijkt dat de vraag over de zoektocht naar een onderwijskundige functie onvolledige informatie verstrekt. Uit de antwoorden van alumni blijkt dat enkele (voornamelijk deeltijd) alumni reeds vóór de opleiding werkzaam waren in een onderwijskundige functie. Daarnaast is uit de antwoorden niet af te leiden of er randzaken (voorbeeld: wereldreis) van invloed zijn geweest op het aantal maanden dat de alumnus op zoek is geweest naar een onderwijskundige functie. Het ontbreken van deze aanvullende informatie is van invloed geweest op de indrukvaliditeit. Voor gerelateerd toekomstig onderzoek, wordt geadviseerd een extra opmerkingenveld te plaatsen, zodat alumni een verklaring voor de aantal maanden kunnen geven.

De vraag over het startsalaris van een afgestudeerd onderwijkskundige is eveneens invloed geweest op de validiteit van het onderzoek. Het berekenen van het salaris met afhankelijke items als geslacht, leeftijd en sector, geeft inzicht in de verschillende verhoudingen in het startsalaris van een afgestudeerd onderwijkskundige. Echter ontbreekt er in de digitale enquête de essentiële vraag op hoeveel fulltimerequivalent het startsalaris gebaseerd is. Deze vraag zal bij vervolgonderzoek expliciet opgenomen dienen te worden, om valide uitspraken te kunnen doen over het startsalaris van een afgestudeerd onderwijkskunde aan de Universiteit Utrecht.

Onderzoeksresultaten

Middels de Cronbach's alpha is de betrouwbaarheid van correlaties van verschillende items in kaart gebracht door de onderzoeker. Een Cronbach's alpha waarde van .80 of hoger wordt gezien als betrouwbaar. Een Cronbach's alpha tussen .60 en .80 wordt getypeerd als redelijk hoog en derhalve als redelijk betrouwbaar. De betrouwbaarheid van de het scoren van de acht competenties zoals vermeld in de OER (2010/2011) is met een Cronbach's alpha van .87 als hoog te typeren. Het werkniveau van de eerste en huidige functie (Cronbach's alpha .68) en het competentiegebied van de eerste en huidige functie (Cronbach's alpha van .68) zijn redelijk betrouwbare items. De betrouwbaarheidsanalyse voor de overige vergelijkingen toont aan dat de betrouwbaarheid gemeten middels Cronbach's alpha circa .50 bedraagt. Er is door de onderzoeker niet gekeken naar de *Cronbach's alpha if item deleted*. Bij vervolgonderzoek wordt aangeraden explicieter te kijken naar de Cronbach's alpha if item deleted, omdat de score aangeeft of een schaal meer betrouwbaar wordt door het verwijderen van een item.

Opleidingsprofiel

Gekeken naar de onderwijsonderdelen van het profiel (Tabel 5) van de masteropleiding Onderwijkskunde aan de Universiteit Utrecht, blijkt dat de twee verdiepingsthema's (elk drie studiepunten) onderbelicht zijn gebleven in het onderzoek. De keuze van de onderzoeker om deze items niet te betrekken bij de enquête en interview is niet verantwoord in de methodesectie. Aanbevolen wordt om bij een toekomstig vervolgonderzoek expliciet aandacht te besteden aan de

meerwaarde van de verdiepingsthema's en aan de mogelijkheden om verdiepingsthema's meer aan te laten sluiten op waar alumni werkzaam zijn.

Geadviseerd wordt om met vervolgonderzoek inzichtelijk te maken waar kansen liggen in de masteronderdelen stage en masterthesis om de discrepanties tussen opleiding en werkveld te verkleinen. Deze twee onderdelen zijn in dit onderzoek zonder expliciete verantwoording buiten beschouwing gelaten, terwijl de stage en masterthesis de laatste fase tussen opleiding en de eerste functie als afgestudeerd onderwijkskundige betreft. Met vervolgonderzoek kan in kaart gebracht worden welke onderdelen binnen de stage en masterthesis veranderd dienen te worden om de aansluiting te optimaliseren.

Aanvullend vervolgonderzoek

Er vindt voor de opleidingen Onderwijskunde aan de verschillende universiteiten nog geen structureel onderzoek plaats naar de aansluiting van de doelstellingen op eisen van het beroepenveld, aldus de Visitatiecommissie Onderwijskunde (QANU, 2006). De Universiteit Utrecht heeft zich door dit onderzoek als eerste onderscheiden van de bevindingen van de Visitatiecommissie Onderwijskunde. Om in de toekomst aansluiting van de doelstellingen van de opleiding op de eisen van het beroepenveld te waarborgen, wordt geadviseerd om naast bovenstaande adviezen voor vervolgonderzoek, tevens onderstaande adviezen voor vervolgonderzoek in acht te nemen.

Gebruik van resultaten.

Om de positie van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht beter te positioneren tussen andere universitaire opleidingen, wordt geadviseerd om de resultaten van dit onderzoek te gebruiken voor vervolgonderzoek ten behoeve van de promotie. De resultaten kunnen gebruikt worden voor de vormgeving van de bachelor- en mastervoorlichtingen van de opleiding, waardoor de voorlichtingen beter afgestemd zijn op wat het werkveld van de afgestudeerd onderwijkskundige is.

Toetsing resultaten.

Geadviseerd wordt om het uitgevoerde onderzoek te gebruiken als start voor toekomstige toetsende onderzoeken voor de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Met toetsende

onderzoeken kan in kaart worden gebracht in welke mate discrepanties tussen het profiel van de opleiding en waar alumni werken verkleind zijn. Alumni geven aan dat de opleiding Onderwijskunde afgestemd dient te worden op de nieuwste ontwikkelingen en actuele thema's van de onderwijskunde. Door middel van vervolgonderzoek kunnen actuele thema's in kaart gebracht blijven worden en derhalve afgestemd worden met de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Toetsing concurrerend belang.

Bij aanvang van het onderzoek is aangegeven dat er met de uitkomsten en aanbevelingen gestreefd wordt naar een betere aansluiting tussen opleiding en afzetmarkt, waardoor studenten eerder zullen kiezen voor de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht, dan aan een andere Nederlandse Universiteit. Het onderzoek heeft dus zowel een gemeenschappelijk belang, als een concurrerend belang gehad. Of dit gewenste bijkomend belang in de toekomst wordt bereikt, dient te blijken uit een toetsend vervolgonderzoek. Dit vervolgonderzoek kan bestaan uit het vergelijken van de instroomcijfers van studenten Onderwijskunde aan de verschillende Nederlandse Universiteiten. Voor studiekeizers is het van meerwaarde om de verschillen in opleiding tussen de diverse universiteiten met de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht te kunnen vergelijken en daarbij dient dit onderzoek, naast de aanwezige studiekeuzesites als leidraad. Tevens kan het van meerwaarde zijn voor studiekeizers in kaart te kunnen brengen wat de verschillen zijn tussen de opleiding Onderwijskunde aan de universiteit en de opleidingen Onderwijskunde op bij hbo-instellingen. Ook hiervoor zal vervolgonderzoek benodigd zijn.

Aanbevelingen

Verdeling competentiegebieden

Gestoeld op de uitkomsten van het onderzoek wordt geadviseerd om de kerncursussen niet meer in evenredige hoeveelheid aan te bieden aan de masterstudenten Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Voor een optimale afstemming met het werkveld van een onderwijskundige is de gewenste verdeling: *Educatief Design & Implementatie: 26,5%, Ontwikkeling & Assessment van Competenties:*

21,6% en *Professionalisering & Consultancy*: 51,9%. Een meer overzichtelijke verdeling zou zijn respectievelijk 25%, 25% en 50%.

Uit het onderzoek blijkt dat alumni in de eerste onderwijskundige functie na afstuderen naast *Professionalisering & Consultancy* veel te maken hebben met het competentiegebied *Educatief Design & Implementatie*. Indien het management de voorkeur geeft aan de aansluiting op de eerste functie na afstuderen in plaats van op latere functies als onderwijskundige, is een verhouding van *Educatief Design & Implementatie* 40%, *Ontwikkeling & Assessment van Competenties*: 20% en *Professionalisering & Consultancy*: 40% meer gewenst.

Inhoud competentiegebieden

Geadviseerd wordt aan het managementteam om ontwerpopdrachten rondom het thema *e-learning* in de toekomst op te nemen in het curriculum van het competentiegebied, zodat het afgestemd is de doelstellingen vermeld in de OER en als meest voornaamste op de werkzaamheden van onderwijskundigen. Om studenten meer ervaring op te laten doen met de verschillende actuele vormen van *sociale media* en *elektronische leeromgevingen*, wordt geadviseerd om studenten elkaars werk in te laten zien. Dit kan vormgegeven worden door de studenten papers te laten schrijven met daarbij de noot dat de papers met verschillende actuele thema's na afloop van de cursus vrijgegeven worden ter inzage voor de studenten.

Geadviseerd wordt om binnen het competentiegebied *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* met meer praktische opdrachten te werken om studenten het te laten ervaren. De cursus onderverdelen in hoor- en werkcolleges zou hier een mogelijkheid toe zijn.

Binnen het competentiegebied *Professionalisering & Consultancy* mag volgens alumni meer tijd gereserveerd worden voor het oefenen met *praktijksituaties*. Uit het onderzoek blijkt dat alumni meer toepassingsgerichte taken hadden willen uitvoeren. Mogelijkheden om bij de kerncursus *Professionalisering & Consultancy* meer de link met de praktijk te leggen betreffen: gebruik van videobeeldmateriaal, gastcolleges of het schrijven van een paper met een praktijkprobleem. Daarnaast adviseert de onderzoeker om gebruik te maken van het alumninetwork ten behoeve van het verkrijgen van authentieke beroepssituaties en –casussen.

Verdeling sectoren

Om het profiel van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht beter af te stemmen met het werkveld, wordt geadviseerd het bachelorprogramma van de opleiding meer af te stemmen op de *sectoren*. De focus in de bacheloropleiding zal niet op basisonderwijs moeten liggen, maar meer op *regulier onderwijs* (hoger onderwijs en academisch onderwijs), *beroepsonderwijs* en *bedrijfsopleidingen*, blijkt uit de verdeling naar sectoren waar alumni Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht het meest werkzaam zijn.

Verdeling functies

Omdat *accreditatie-/ toetsings-/ of kwaliteitsmedewerker* in de top 4 staat van functies van waarin alumni van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht werkzaam zijn, wordt geadviseerd om het toetsingselement binnen de kerncursus *Ontwikkeling & Assessment van Competenties* in staat te houden.

Verhouding onderwijs/bedrijfsleven

De gewenste verhouding onderwijs/bedrijfsleven zou volgens alumni evenredig verdeeld dienen te zijn. De kerncursus *Professionalisering & Consultancy* en dus de sectoren van het bedrijfsleven worden door alumni als onderbelicht in de opleiding ervaren. Geadviseerd wordt om in de opleiding meer aandacht te besteden aan *bedrijfsopleidingen* en *volwasseneneducatie*. Daarnaast wordt geadviseerd om in de opleiding expliciet tijd te reserveren voor de grootste onderwijsdoelgroep van vervolgopleidingen: het *middelbaar beroepsonderwijs*.

Vakspecifieke bekwaamheden

Alumni geven aan dat het schrijven van papers meer toegespitst kan worden op *praktijksituaties*, derhalve adviseert de onderzoeker dit te verwerken in de verdiepingscursussen van de masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht.

Gezien de opvallend hoge score met betrekking tot het ervaren van een gemis aan *communicatieve vaardigheden* (met name op het gebied van *advisering*) adviseert de onderzoeker om

deze competentie explicieter op te nemen in het curriculum van de opleiding. Suggesties hiervoor zijn: opnemen in de integratiecursus door tijdens bijeenkomsten te oefenen met gesprekstechnieken, of opnemen in iedere kerncursus door elk eindresultaat te presenteren voor docent(en) en medestudent(en). Alumni ervaren een gemis in gesprekstechnieken met een mogelijke opdrachtgever en met een mogelijke doelgroep die weerstand vertoont. Actief gebruik van het alumninetwerk kan ertoe bijdragen dat alumni als extern deskundige/ -opdrachtgever willen fungeren tijdens mondelinge presentaties.

Naamrepresentativiteit

Uit de analyses is gebleken dat alumni de bedrijfskant als onderbelicht ervaren in de opleiding. Door alumni wordt geadviseerd om de term *onderwijs* binnen de opleidingsnaam te vervangen om dit te veel de nadruk zou leggen op de sectoren onderwijs in plaats van bedrijfsleven. Derhalve wordt geadviseerd om naast curriculuminhoudelijk aanpassingen te verrichten, ook de opleidingsnaam aan te passen. De term *onderwijs* kan vervangen worden door *educatie*, *opleiding*, of *onderzoek*. Een internationalisering van de naam zoals *Human Resources Development* behoort eveneens tot de mogelijkheden. Als combinatie van bovenstaande mogelijkheden is *Educational Sciences* de meest representatieve nieuwe mogelijke opleidingsnaam.

Referenties

- Baarda, B. (2009). *Dit is onderzoek!* Groningen: Noordhoff Uitgevers.
- Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). *Nationaal Plan Onderwijs/leerwetenschappen*. Gevonden op 23 februari 2011, op <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/02/10/nationaal-plan-toekomst-onderwijswetenschappen.html>.
- Dienst Universitair Onderwijs (2000). Curriculumontwikkeling aan de K.U. Leuven. Een handleiding ter ondersteuning. In P. van Boxtel, J. Schoonenboom, & M. Jansen. (2004). *Curriculumanalyses voor de integratie van ICT in het onderwijs* (pp. 6 – 25). Amsterdam: Digitale Universiteit.
- Diggele, J., & Geurts, J. (2011). Innoveren tussen ideaal en realiteit; mbo-teams aan het woord over hun ervaringen met het invoeren van CGO. *Verslag van de reflectiegesprekken gehouden in het kader van het project Effectief Innoveren, HPBO project IA08105*.
- Dodde, N. (2000). Een geslaagde onderwijsontwikkeling. In K. Stokking, G. Erkens, B. Versloot, & L. van Wessum. (2000). *Van onderwijs naar leren*. (pp. 19-33). Leuven – Apeldoorn: Garant.
- DUB (2010). *Zorg over de toekomst onderwijskunde (door G. Ekens)*. Gevonden op 9 mei 2011, op <http://www.dub.uu.nl/content/zorg-over-toekomst-onderwijskunde>
- Erkens, G. (2010). Ongepubliceerd interview met en Laura van Heesch en Marloes van Kasteren. Utrecht: Universiteit Utrecht.
- Franssen, H., & Lagerweij, N. A. J. (1983). *Onderwijskunde in ontwikkeling*. Culemborg: Educaboek b.v..
- Kanselaar, G., & Andriessen, J. (2000). Ontwikkelingen in leertheorieën en leeromgevingen. In K. Stokking, G. Erkens, B. Versloot, & L. van Wessum. (2000). *Van onderwijs naar leren*. (pp. 89-102). Leuven – Apeldoorn: Garant.

- Lagerweij, N. A. J., & Vos, J. F. (1987). *Onderwijskunde, een inleiding*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Onderwijs- en examenregeling (2010-2011). *Onderwijs- en examenregeling van de Nederlandstalige academische masteropleidingen binnen de Faculteit Sociale Wetenschappen van de Universiteit Utrecht*. Gevonden op 20 februari 2011, op <http://www.uu.nl/SiteCollectionDocuments/SW/OSZ/Studiegidsenarchief/MA%20OER%20NL%202010-2011.pdf>.
- QANU (2006). *Onderwijskunde*. Utrecht: Quality Assurance Netherlands Universities.
- Steekproefcalculator (2011). *Steekproefcalculator*. Gevonden op 4 juni 2011, op <http://www.allesovermarktonderzoek.nl/Extra/Steekproef.aspx>.
- Stokking, K., Erkens, G., Versloot, B., & Van Wessum, L. (2000). *Van onderwijs naar leren. Tussen het aanbieden van kennis en het faciliteren van leerprocessen*. Leuven-Apeldoorn: Garant.
- Studiekeuze123.nl (2009) *Studie informatie factsheet*. Gevonden op 10 maart 2011, op <http://www.studiekeuze123.nl/Alle+studies/Studies/Factsheet.aspx?oid=c538d86e-e124-44f0-9524-1226f7cf29ac>.
- Studiekeuze123.nl (2011) *Studie informatie factsheet arbeidsmarktinformatie*. Gevonden op 30 mei 2011, op <http://www.studiekeuze123.nl/Alle+studies/Studies/Factsheet.aspx?oid=c538d86e-e124-44f0-9524-1226f7cf29ac>.
- Van Boxtel, P., Schoonenboom, J., & Jansen, M. (2004). *Curriculumanalyses voor de integratie van ICT in het onderwijs*. Amsterdam: Digitale Universiteit.
- Van Gelder, L., & Van Praag, J. E. (1969). *Kind School Samenleving*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Verloop, N., & Lowyck, J. (2003). *Onderwijskunde. Een kennisbasis voor professionals*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Vermunt, J. D. H. M. (2006). *Docent van deze tijd: leren en laten leren*. Oratie Universiteit Utrecht, 24 maart 2006.

Versloot, B. (2010). Ongepubliceerd interview met Laura van Heesch en Marloes van Kasteren.
Utrecht: Universiteit Utrecht.

VSNU (2001 – 2010): rapporten van verschillende onderwijs- en onderzoeksvisitaties betreffende de onderwijskunde, pedagogische wetenschappen en universitaire lerarenopleidingen. In Commissie Nationaal Plan Toekomst Onderwijswetenschappen (2011). *Nationaal Plan Onderwijs/leerwetenschappen*. (pp. 14-10). Gevonden op 23 februari 2011, op <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/02/10/nationaal-plan-toekomst-onderwijswetenschappen.html>.

VSNU (2011). *Tabellen onderwijs instroom*. Gevonden op 30 mei 2011 op <http://www.vsnu.nl/web/file?uuid=36fe8c18-09c6-4d4f-8a14-3d79c16585e7&owner==416724c0-0b08-4be7-8950-777afb1106c5>

Bijlagen

Bijlage I: Gedetailleerd overzicht van de doelstelling en eindtermen Onderwijskunde (OER)

ONDERWIJSKUNDE:

Programma Onderwijskundig ontwerp en advisering

Met de opleiding wordt beoogd:

- gespecialiseerde kennis, vaardigheid en inzicht op het gebied van leermiddelen & media, competenties en professionalisering te verwerven. De vakspecifieke bekwaamheden betreffen het ontwerpen van educatief materiaal en leerarrangementen, ontwikkeling en assessment van competenties en advisering met betrekking tot professionaliseringstrajecten;
- voor te bereiden op de wetenschappelijke beroepsuitoefening als onderwijskundig ontwerper, beoordelaar en adviseur in de sectoren bedrijfsopleidingen, beroepsonderwijs & volwasseneneducatie en regulier onderwijs.

Vertaling van de doelstelling in eindtermen:

Kennis en inzicht

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering is in staat om:

algemeen

- een wetenschappelijk gefundeerde bijdrage te leveren aan het kennisbestand van de gemeenschap van universitaire onderwijskundige professionals op het gebied van educatief design, competentie-assessment en professionalisering.

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering heeft kennis van en inzicht in:

educatief design en implementatie

- methodologie en theorievorming omtrent educatief design en implementatie;
- de nieuwste ontwikkelingen en actuele problemen in educatief design en implementatie;
- het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling;
- actuele problemen en ontwikkelingen rondom competentiegericht ontwikkelen, opleiden en beoordelen;

professionalisering en consultancy

- theoretische benaderingen met betrekking tot professionalisering, kwaliteitsverbetering en organisatieverandering;
- vraagstukken, die urgent en actueel zijn binnen deze drie gebieden.

Toepassen van kennis en inzicht

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering is in staat om:

algemeen

- op inhoudelijk en methodisch verantwoorde wijze en naar tevredenheid van een opdrachtgever/ werkgever een onderwijskundige opdracht uit te voeren op academisch niveau in een context die een reële werksituatie benadert;

educatief design en implementatie

- geschikte ontwikkelmethoden voor verschillende praktijksituaties te selecteren en toe te passen;
- educatieve problemen op systematische wijze te analyseren, naar doelen, doelgroep en kennis- of taakdomein en op basis daarvan relevante leerarrangementen te ontwikkelen;
- omtrent de implementatie van leerarrangementen te adviseren op grond van uitgevoerd evaluatieonderzoek;

ontwikkeling en assessment van competenties

- te werken met het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling;
- ontwerpen en invoeringsplannen voor competentiegericht onderwijs te beoordelen en daarover te adviseren;
- beleid, instrumenten en procedures voor toetsing en beoordeling (assessment) te ontwikkelen en te evalueren;

professionalisering en consultancy

- professionaliserings-, kwaliteits- en organisatieproblemen te analyseren en onderzoeken vanuit een wetenschappelijke en waar mogelijk empirisch onderbouwde invalshoek;
- leer- en ontwikkeltrajecten van individuele onderwijsprofessionals en -managers (professionalisering) te kunnen vormgeven en uit te voeren;
- verbeteringstrajecten in onderwijsorganisaties (kwaliteitsverbetering) en veranderingstrajecten van organisaties (organisatieverandering) vorm te geven en te begeleiden.

Oordeelsvorming

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering is in staat om:

algemeen

- kritisch te kunnen bijdragen aan inhoudelijke discussies;
- educatief design en implementatie
- inzicht te hebben in coördinatie en management van ontwerpprojecten;

ontwikkeling en assessment van competenties

- inzicht te hebben in toepassingsmogelijkheden, voorwaarden en implicaties van competentiegericht ontwikkelen, opleiden en beoordelen;

professionalisering en consultancy

- bij leertrajecten op individueel, groeps- en organisatieniveau adviezen te geven en instrumenten te kunnen benutten in diverse fasen van een cyclische professionaliseringsaanpak.

Communicatie

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering is in staat om:

algemeen

- op het niveau van een academisch professional schrijven, mondeling te presenteren en te argumenteren;
- het functioneren en de producten van anderen en van zichzelf te evalueren;
- professionaliteit te tonen bij het overdragen van kennis en het presenteren van plannen en resultaten van onderzoek en ontwikkelwerk;
- een eerlijke en kritische houding met betrekking tot onderzoeksplannen en resultaten aan te nemen;
- een respectvolle en verantwoordelijke houding t.o.v. studenten, collega's, respondenten, cliënten, enz. aan te nemen.

Leervaardigheden

De afgestudeerde van het masterprogramma Onderwijskundig Ontwerp en Advisering is in staat om:

algemeen

- eigen kwaliteiten en voorkeuren te benoemen met betrekking tot het werken in een arbeidsorganisatie zoals de stageorganisatie;
- zich te verdiepen in specifieke onderwerpen op het gebied van educatief design, competentie-assessment of professionalisering;
- te reflecteren op in de masteropleiding opgedane competenties en deze te kunnen aanvullen.

Bijlage II: Digitale enquête

De aansluiting van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht op de positionering en meerwaarde van onderwijskundigen op de arbeidsmarkt.

Beste alumnus,

De opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht ziet de laatste jaren het aantal studenten Onderwijskunde afnemen. Dit heeft gevolgen voor het bestaansrecht van de opleiding. Door in kaart te brengen waar afgestudeerd onderwijskundigen werkzaam zijn en wat hun meerwaarde is, kan het profiel van de opleiding in de toekomst beter afgestemd worden op de behoefte van de arbeidsmarkt.

Jij als afgestudeerd onderwijskundige kunt door het invullen van deze vragenlijst invloed uitoefenen op de uitkomsten van het onderzoek en dus op de toekomst van de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Jouw bijdrage heeft dus een grote toegevoegde waarde en wordt enorm gewaardeerd. Het invullen van de vragenlijst duurt maximaal 15 minuten en de gegevens zullen vertrouwelijk worden verwerkt. Aan het einde van deze vragenlijst worden nog vragen gesteld omtrent de eerstvolgende alumnibijeenkomst.

Bij voorbaat dank voor de medewerking.

1. Wat is je geslacht?

- Man
- Vrouw

2. In welk jaar ben je afgestudeerd?

3. Wat was je leeftijd op het moment van afstuderen?

4. Heb je in voltijd of deeltijd gestudeerd?

- Voltijd
- Deeltijd

5. Welk traject heb je gevolgd?

- Alleen propedeuse (ga door met vraag 7)
- Alleen doctoraal
- Propedeuse en doctoraal
- Alleen bachelor (ga door met vraag 7)
- Alleen academische master
- Alleen research master (ga door met vraag 7)
- Bachelor – academische master
- Bachelor – research master (ga door met vraag 7)
- Alleen Pre-master (ga door met vraag 7)
- Pre-master – academische master
- Pre-master – research master (ga door met vraag 7)

6. Wat was je uitstroomprofiel?

- Tussen 1986 en 2001: Onderwijsontwikkeling (Ontwikkeling en vormgeving van onderwijs en opleiding)
- Tussen 1986 en 2001: Onderwijsadvieswerk (Innovatie en management van onderwijs en opleiding)
- Tussen 1986 en 2001: Opleidingskunde
- Tussen 1986 en 2001: Leren met nieuwe media (Onderwijs- en informatietechnologie)
- Tussen 2001 en 2006: Onderwijsontwikkeling en nieuwe media
- Tussen 2001 en 2006: Organiseren van onderwijs, opleiding en ontwikkeling
- Tussen 2006 en heden: Onderwijskundig ontwerp en advisering

7. Binnen hoeveel maanden na afstuderen had je een baan als onderwijskundige of een functie met onderwijskundige taken? Indien je nog geen baan als onderwijskundige of onderwijskundige taken hebt gehad, ga dan verder naar vraag 17.

8. Wat was je startsalaris (bruto, in euro's per maand) bij je eerste functie als onderwijskundige?

9. Is je huidige functie je eerste functie als afgestudeerd onderwijskundige?

- Ja (in het vervolg van de enquête wordt er in enkele vragen onderscheid gemaakt tussen de eerste functie en huidige functie. We verzoeken je beide vragen in te vullen).
- Nee

10. Op welk niveau was je in je eerste functie werkzaam?

- MBO
- HBO
- WO

11. Op welk niveau ben je in je huidige functie werkzaam?

- MBO
- HBO
- WO

12. Wat is je huidige functie, geformuleerd in één zin?

13. In welke sector was je tijdens je eerste functie werkzaam?

- Sector regulier onderwijs: basisonderwijs
- Sector regulier onderwijs: voortgezet onderwijs
- Sector regulier onderwijs: hoger beroepsonderwijs
- Sector regulier onderwijs: academisch onderwijs
- Sector bedrijfsopleidingen: Extern bureau (denk aan: GITP, Schouten & Nelissen, TriamFloat)
- Sector bedrijfsopleidingen: Interne afdeling (denk aan: HR-afdeling, developmentafdeling)

- Sector beroepsonderwijs: middelbaar beroepsonderwijs (denk aan: ROC, AOC, vakschool)
- Sector volwasseneneducatie (denk aan: STER-college, inburgering, VAVO, volksuniversiteit)
- Overig: Toetsing en monitoring (denk aan: NVAO, HBO-raad, m.u.v. Inspectie van Onderwijs)
- Overig: Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (inclusief Inspectie van Onderwijs)
- Overig: Educatieve uitgeverij (denk aan: Malmberg, Zwijsen)
- Overig: Onderwijskundig adviesbureau (denk aan: CINOP, SLO)
- Overig: Zelfstandig freelancer
- Overig: Zelfstandige onderneming (meer dan 1 persoon)
- Anders, namelijk:

14. In welke sector ben je in je huidige functie werkzaam?

- Sector regulier onderwijs: basisonderwijs
- Sector regulier onderwijs: voortgezet onderwijs
- Sector regulier onderwijs: hoger beroepsonderwijs
- Sector regulier onderwijs: academisch onderwijs
- Sector bedrijfsopleidingen: Extern bureau (denk aan: GITP, Schouten & Nelissen, TriamFloat)
- Sector bedrijfsopleidingen: Interne afdeling (denk aan: HR-afdeling, developmentafdeling)
- Sector beroepsonderwijs: middelbaar beroepsonderwijs (denk aan: ROC, AOC, vakschool)
- Sector volwasseneneducatie (denk aan: STER-college, inburgering, VAVO, volksuniversiteit)
- Overig: Toetsing en monitoring (denk aan: NVAO, HBO-raad, m.u.v. Inspectie van Onderwijs)
- Overig: Ministerie van Onderwijs, Cultuur & Wetenschap (inclusief Inspectie van Onderwijs)
- Overig: Educatieve uitgeverij (denk aan: Malmberg, Zwijsen)
- Overig: Onderwijskundig adviesbureau (denk aan: CINOP, SLO)
- Overig: Zelfstandig freelancer
- Overig: Zelfstandige onderneming (meer dan 1 persoon)
- Anders, namelijk:

De komende twee vragen gaan over het competentiegebied waarin je werkzaam bent. Met de komst van de bachelor-masterstructuur, is er binnen de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht nog slechts één uitstroomvariant: Onderwijskundig Ontwerp & Advisering.

De student wordt opgeleid met een brede kennis van zaken van drie competentiegebieden. Hier volgt een korte toelichting van de drie competentiegebieden:

- *Educatief Design & Implementatie*: kennis van en inzicht in methodologie en theorievorming omtrent educatief design en implementatie; de nieuwste ontwikkelingen en actuele problemen in educatief design en implementatie.
- *Ontwikkeling & Assessment van competenties*: kennis van en inzicht in het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling; actuele problemen en ontwikkelingen rondom competentiegericht ontwikkelen, opleiden en beoordelen.
- *Professionalisering & Consultancy*: kennis van en inzicht in theoretische benaderingen met betrekking tot professionalisering, kwaliteitsverbetering en organisatieverandering; vraagstukken, die urgent en actueel zijn binnen deze drie gebieden.

15. In welk competentiegebied was je in je eerste functie voornamelijk werkzaam?

- Educatief Design & Implementatie
- Ontwikkeling & Assessment van Competenties
- Professionalisering & Consultancy

16. In welk competentiegebied ben je in je huidige functie voornamelijk werkzaam?

- Educatief Design & Implementatie
- Ontwikkeling & Assessment van Competenties
- Professionalisering & Consultancy

17. Naast het opdoen van kennis en inzicht, en het toepassen van kennis en inzicht omtrent de drie competentiegebieden, staan er in de OER (2010/2011) acht competenties als eindtermen

geformuleerd. Welke van deze acht competenties vind je belangrijk binnen een functie als onderwijskundige?

- *Schrijven*: kunnen schrijven van leesbare en consistente rapporterende, ontwerpende en betogende teksten, op basis van documentatie, over onderwijskundige onderwerpen, met heldere conclusies, voor specifieke doelgroepen.
- *Mondeling presenteren*: kunnen voorbereiden en houden van heldere mondelinge presentaties, (evt. ondersteund door diverse media), over een onderwijskundig onderwerp, voor specifieke doelgroepen.
- *Samenwerken, teamwerk*: Kunnen samenwerken in een team, met aandacht voor het taakhoudelijke aspect het communicatieve aspect (bijdragen aan zorgvuldige informatie, overleg, argumentatie en besluitvorming) en het sociale aspect (bijdragen aan een veilig klimaat met ruimte voor anderen, medeverantwoordelijkheid dragen).
- *Argumenteren*: kunnen innemen, binnen een bepaald kennisdomein, van standpunten en deze verdedigen en argumenten van anderen kunnen waarderen en evalueren;
- *Evalueren*: kunnen evalueren van producten en functioneren van anderen en van zichzelf en constructief kunnen communiceren over de resultaten.
- *Reflecteren*: kunnen reflecteren op en evalueren van eigen ontwikkeling, keuzes, aanpakken, activiteiten en resultaten. Eigen kwaliteiten en voorkeuren kunnen benoemen met betrekking tot het werken in een arbeidsorganisatie zoals de stageorganisatie.
- *Plannen*: planmatig kunnen werken en kunnen sturen van de uitvoering.
- *Zelfsturing*: zelfstandig kunnen functioneren en initiatieven kunnen nemen.

18. Zijn er zaken die je gemist hebt in de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht?

Je kunt hierbij denken aan: competenties, vaardigheden en specifieke vakkennis.

19. Hoe vind je dat de verhouding onderwijs/ bedrijfsleven er uit zou moeten zien binnen de opleiding Onderwijskunde?

- 10% Onderwijs – 90% bedrijfsleven
- 30% Onderwijs – 70% bedrijfsleven

- 50% Onderwijs – 50% bedrijfsleven
- 70% Onderwijs – 30% bedrijfsleven
- 90% Onderwijs – 10 % bedrijfsleven

20 Hoe was de verhouding onderwijs/ bedrijfsleven in het doctoraal/ de academische master volgens jou verdeeld?

- 10% Onderwijs – 90% bedrijfsleven
- 30% Onderwijs – 70% bedrijfsleven
- 50% Onderwijs – 50% bedrijfsleven
- 70% Onderwijs – 30% bedrijfsleven
- 90% Onderwijs – 10 % bedrijfsleven

21. Vind je de naam van de academische masteropleiding ‘Onderwijskundig Ontwerp & Advisering’ representatief voor de werkzaamheden van een onderwijskundige?

- De opleidingsnaam heeft een zeer grote representativiteit
- De opleidingnaam heeft een grote representativiteit
- De opleidingnaam heeft een gemiddelde representativiteit
- De opleidingnaam heeft een kleine representativiteit
- De opleidingnaam heeft een zeer kleine representativiteit

22. Heb je een suggestie voor een nieuwe, meer toepasselijke opleidingsnaam?

- Ja, namelijk
- Nee

Bijlage III: Digitaal gestandaardiseerd interview

De opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht en de meerwaarde van een onderwijskundige.

Beste alumnus,

Via deze weg willen wij je nogmaals bedanken voor het invullen van de digitale enquête betreffende de opleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht en de meerwaarde van een onderwijskundige.

In de digitale enquête heb je aangegeven graag mee te willen werken aan het verdere verloop van het onderzoek. Om deze reden bieden we je via deze weg een nieuwe enquête aan. De nieuwe enquête heeft een toetsende, verdiepende en verklarende functie.

De nieuwe digitale enquête bestaat uit zowel open vragen als uit een aantal stellingen. Relevant voor ons onderzoek is de onderbouwing die je bij je antwoord geeft.

We wensen je veel succes met het invullen van de enquête (duurt circa 20 minuten). Je hebt tot uiterlijk donderdag 19 mei de gelegenheid de enquête in te vullen. Als dank voor je extra inzet, ontvang je van ons een digitaal exemplaar van het uiteindelijke rapport. Hiervoor dien je nogmaals je e-mailadres achter te laten (aan het eind van de enquête). Het e-mailadres wordt enkel gebruikt om een digitaal exemplaar toe te kunnen sturen, de gegevens zullen vertrouwelijk worden verwerkt.

Alvast hartelijk dank voor het invullen van de enquête,

1. Wat is volgens jou onderbelicht gebleven doch essentieel in de kerncursus Educatief Design & Implementatie? Licht je antwoord toe.

De kerncursus Educatief Design en Implementatie omvat: kennis van en inzicht in methodologie en theorievorming omtrent educatief design en implementatie; de nieuwste ontwikkelingen en actuele problemen in educatief design en implementatie.

2. Wat is volgens jou onderbelicht gebleven doch essentieel in de kerncursus Ontwikkeling & Assessment van Competenties? Licht je antwoord toe.

De kerncursus Ontwikkeling & Assessment van Competenties omvat: kennis van en inzicht in het concept competentie en daaraan gerelateerde begrippen zoals competentieontwikkeling, competentiegericht onderwijs en competentiebeoordeling; actuele problemen en ontwikkelingen rondom competentiegericht ontwikkelen, opleiden en beoordelen.

3. Wat is volgens jou onderbelicht gebleven doch essentieel in de kerncursus Professionalisering & Consultancy? Licht je antwoord toe.

De kerncursus Professionalisering & Consultancy omvat: kennis van en inzicht in theoretische benaderingen met betrekking tot professionalisering, kwaliteitsverbetering en organisatieverandering; vraagstukken, die urgent en actueel zijn binnen deze drie gebieden.

4. In welke verhouding (%) komen de drie competentiegebieden (Educatief Design & Implementatie, Ontwikkeling & Assessment van Competenties, Professionalisering & Consultancy) terug in jouw werkzaamheden als onderwijskundige?

- 5. Op welke communicatieve vaardigheden had volgens jou gedurende de masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht meer de focus mogen liggen (vb. coachingsvaardigheden, adviesvaardigheden, argumenteren, netwerken, overtuigen)? Licht je antwoord toe.**

- 6. Wetenschap toepassen in de praktijk: Op welk vlak had jij graag meer praktijkvoorbeelden/ -ervaring verkregen gedurende de masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht? Licht je antwoord toe.**

- 7. Over welk onderwerp van de onderwijskunde had je in de masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht graag meer kennis opgedaan? Licht je antwoord toe.**

- 8. Wat vind je essentieel als onderwijskundige en heb je, naast kennis, in de masteropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht gemist? Licht je antwoord toe.**